SUDSKI VEŠTACI

Isključenje i izuzeće veštaka u parničnom postupku i razrešenje veštaka

dr Nebojša Stanković
Milan Jovanović
Miodrag Petković
Stefan Vlatković

SUDSKI VEŠTACI

Istraživanje

Isključenje i izuzeće veštaka u parničnom postupku i razrešenje veštaka

Autori:

dr Nebojša Stanković
glavni autor i rukovodilac istraživanja

Milan Jovanović
Miodrag Petković
Stefan Vlatković

Niš, 2026

Izdavač
Odbor za ljudska prava Niš (CHRIN)

Za izdavača
Dragan Đorđević, predsednik Odbora za ljudska prava Niš (CHRIN)

Urednik
Mihajlo Čolak

Lektura i korektura
Teodora Todorić Milićević

Dizajn i grafička priprema
Dosije studio, Beograd

Štampa
Dosije studio, Beograd

ISBN 978-86-906746-1-9

Elektronska verzija publikacije
https://www.pravosudnabaza.org/publikacije

Publikacija je sačinjena u sklopu rada koalicije Pravosudna baza jug (PBJ). Terensko istraživanje, izrada studije i objavljivanje ove publikacije deo su projekta „Jačanje kapaciteta za vladavinu prava – jug Srbije (FAZA 2)“, u celosti podržanog od strane Fondacije za otvoreno društvo Srbija.

Zahvaljujemo ovom prilikom Fondaciji za otvoreno društvo Srbija na podršci i napominjemo da svi stavovi i mišljenja izneti u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autorima i izdavaču i ne moraju nužno predstavljati stavove i mišljenja Fondacije za otvoreno društvo Srbija.

Svi pojmovi koji su u tekstu upotrebljeni
u muškom gramatičkom rodu obuhvataju
muški i ženski rod lica na koja se odnose.

SADRŽAJ

Predgovor 4
Rezime 5
I Uvod 6
II Konkretizacija predmeta istraživanja 11
III Cilj istraživanja i istraživački zadaci 12
IV Predmet obrade 13
V Metod istraživanja 14
VI Vremenski okvir istraživanja 15
VII Etički standardi istraživanja 16
VIII Nalazi i diskusija 17
i) Informacije od javnog značaja 17
ii) Javno dostupni podaci o razrešenju veštaka 23
iii) Javno dostupni podaci o imenovanju veštaka 27
iv) Javno dostupni podaci o parničnim postupcima 28
v) Upitnici 30
vi) Analiza relevantnih propisa i njihove implementacije 35
IX Zaključak 43
X Preporuke 44
XI Preporuke – tabelarno 48
XII Pravni izvori 50
XIII Instrumenti za prikupljanje podataka 51

PREDGOVOR

Kroz rad Pravosudne baze jug (PBJ) želeli smo da se pozabavimo problematikom vezanom za sudske veštake. Stiče se utisak da sudski veštaci prolaze ispod radara svima onima koji se bave temom reforme pravosuđa. Kako je tema o veštacima izuzetno široka, odlučili smo da se fokusiramo na isključenje, izuzeće i razrešenje veštaka u parničnom postupku.

U uobličavanju teme istraživanja pomogao nam je pre svega dr Nebojša Stanković, advokat iz Niša, glavni autor i rukovodilac istraživanja. Ostali članovi istraživačko-autorskog tima bili su Milan Jovanović, sudijski pomoćnik u Privrednom sudu u Nišu, i Miodrag Petković i Stefan Vlatković, advokati iz Niša. Celokupan istraživački tim čine saradnici i članovi PBJ. Autorskom timu logistički i organizaciono-administrativno pomagali su zaposleni u Odboru za ljudska prava Niš.

Istraživanje je sprovedeno tokom 2023. godine, a pisanje studije je okončano u prvom kvartalu 2024. godine. Nalazi i podaci izloženi u publikaciji odražavaju stanje utvrđeno u navedenom periodu.

Mihajlo Čolak
Pravosudna baza jug

REZIME

Ukoliko je u sudskom postupku potrebno utvrditi neku činjenicu koja je u vezi sa stručnom oblašću u kojoj sudija ne poseduje potrebna znanja i iskustvo, na predlog stranaka ili, izuzetno, po službenoj dužnosti, odrediće se izvođenje dokaza veštačenjem. Veštaci su stručna lica, nezainteresovana za ishod spora, koja o činjenicama relevantnim za razrešenje spora sudu i strankama daju svoje mišljenje.

Predmet razmatranja ovog istraživanja su pitanja imenovanja i razrešenja veštaka, u okviru kojih se razmatraju uslovi za njihovo imenovanje, kao i razlozi za njihovo razrešenje, naročito oni koji se tiču nestručnog i nesavesnog rada. Biće razmatran i položaj veštaka u parničnom postupku, na prvom mestu njihova uloga kao nepristrasnog eksperta, kao i mogućnosti koje učesnicima u postupku stoje na raspolaganju ukoliko je postavljeni veštak neobjektivan i nestručan.

U cilju ispitivanja pitanja u vezi s položajem veštaka uopšte i položajem veštaka u parničnom postupku, razmatraće se nadležnosti i postupanje Ministarstva pravde, kao organa nadležnog za imenovanje i razrešenje veštaka, kao i uloga suda u slučaju neprofesionalnog postupanja veštaka u parničnim postupcima.

Podaci dobijeni korišćenjem istraživačkih instrumenata i metoda biće predmet analize i diskusije i predstavljaće osnovu za donošenje zaključaka i davanje preporuka u ovoj oblasti.

I UVOD

Veštačenje je jedan od osnovnih i najčešće izvođenih dokaza u parničnom postupku. Ovaj dokaz izvodi se onda kada sud ne poseduje naročita i stručna znanja kako bi utvrdio ili razjasnio konkretno činjenično pitanje u postupku. Nalaz i mišljenje veštaka najčešće su potrebni kad je u postupku neophodno utvrditi činjenice koje se tiču ekonomsko-finansijske, građevinske, medicinske, saobraćajne, grafoskopske oblasti, ali i drugih oblasti iz kojih sudije ne poseduju stručna znanja.

U praksi, dokaz veštačenjem će biti izveden kad postoji potreba da se u postupku, na primer, utvrdi iznos (visina) duga, odnosno izvrši obračun potraživanja; obračuna visina materijalne štete i obim naknade; utvrdi vrednost nepokretnosti ili izvedenih radova; utvrde povrede, bolovi i strah koje je pretrpeo oštećeni; ustanovi da li je štetnik prekršio saobraćajne propise krećući se neprilagođenom brzinom; utvrdi da li je potpis falsifikovan; odluči o poveri deteta i održavanju kontakta deteta s roditeljem.

Postupak izvođenja dokaza veštačenjem, kao i isključenja i izuzeća veštaka u parničnom postupku, uređen je odredbama Zakona o parničnom postupku (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020), i to u članovima od 259 do 275.

Veštačenje se poverava, po pravilu, jednom veštaku, a sud može odrediti dva ili više veštaka ukoliko je to potrebno zbog složenosti veštačenja. Veštačenje može izvršiti veštak koji je upisan u Registar veštaka koji vodi Ministarstvo pravde, i može biti fizičko ili pravno lice. Izuzetno, ukoliko za određenu oblast ne postoji sudski veštak upisan u Registar, veštačenje će se poveriti licu odgovarajuće struke koje sud odredi, a koje je dužno da dâ izjavu da će nalaz i mišljenje dati po pravilima struke i u svom najboljem znanju, objektivno i nepristrasno.

Sud određuje veštačenje posebnim rešenjem, koje sadrži: predmet spora, predmet veštačenja, rok za dostavljanje sudu nalaza i mišljenja u pisanom obliku, lično ime ili naziv lica kome je povereno veštačenje, kao i podatke iz registra veštaka.

Pisani nalaz veštaka mora da sadrži: obrazloženje s navođenjem činjenica i dokaza na kojima je nalaz zasnovan, kao i stručno

mišljenje; podatke o tome gde i kada je izvršeno veštačenje; podatke o licima koja su prisustvovala veštačenju, odnosno o licima koja nisu prisustvovala, a uredno su pozvana; i podatke o priloženim dokumentima. Ako veštak dostavi nejasan, nepotpun ili protivrečan nalaz i mišljenje, sud će naložiti veštaku da dopuni ili ispravi nalaz i mišljenje i odrediće rok za otklanjanje nedostataka, odnosno pozvaće veštaka da se izjasni na ročištu. Stranke su ovlašćene da daju primedbe na nalaz i mišljenje sudskog veštaka, kao i da angažuju stručnjaka ili drugog veštaka upisanog u Registar sudskih veštaka, koji će sačiniti primedbe na dostavljeni nalaz i mišljenje ili nov nalaz i mišljenje u pisanom obliku, koji mogu biti pročitani na ročištu, a ovom licu može biti dozvoljeno učešće u raspravi postavljanjem pitanja i davanjem objašnjenja.

Sud će novčanom kaznom od 10.000 do 150.000 dinara kazniti veštaka fizičko lice, odnosno od 30.000 do 1.000.000 dinara pravno lice koje obavlja veštačenje, ako veštak ne dođe na ročište iako je uredno pozvan, a izostanak ne opravda, ili ako u ostavljenom roku ne podnese svoj nalaz i mišljenje. Sud može da kazni novčanom kaznom od 10.000 do 150.000 dinara veštaka fizičko lice, odnosno od 30.000 do 1.000.000 dinara pravno lice koje obavlja veštačenje, ako veštak bez opravdanog razloga odbije da vrši veštačenje. Novčanom kaznom od 10.000 do 150.000 dinara može da se kazni i odgovorno lice u pravnom licu koje obavlja veštačenje. Novčana kazna izvršava se u skladu s odredbama zakona koji uređuje izvršenje krivičnih sankcija kada su u pitanju fizička lica, odnosno u skladu sa zakonom kojim se uređuje krivična odgovornost pravnih lica ukoliko je veštak pravno lice. Na zahtev stranke sud može rešenjem da naloži veštaku da naknadi troškove koje je prouzrokovao svojim neopravdanim nedolaskom ili neopravdanim odbijanjem da vrši veštačenje.

Veštak može da bude isključen ili izuzet iz istih razloga kao i sudija ili sudija porotnik, a za veštaka može da se odredi lice koje je ranije bilo saslušano kao svedok.

Veštak može biti **isključen**:

1) ako je sâm stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ili ako je sa strankom u odnosu saovlašćenika, saobveznika ili regresnog obveznika;
2) ako je, kao akcionar, vlasnik više od 3% akcija u ukupnom kapitalu pravnog lica, član privrednog društva ili

član zadruge, ako je jedna od stranaka njegov poverilac ili dužnik;

3) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, ili mu je supružnik, odnosno vanbračni partner, srodnik po tazbini do drugog stepena, bez obzira na to da li je brak prestao ili nije;
4) ako je staratelj, usvojitelj ili usvojenik stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, ili ako između njega i stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke postoji zajedničko domaćinstvo;
5) ako između veštaka i stranke teče neka druga parnica;
6) ako je u istom predmetu učestvovao u postupku medijacije ili u zaključenju sudskog poravnanja koje se pobija u parnici, ili je doneo odluku koja se pobija ili je zastupao stranku kao advokat;
7) ako je u stečajnom postupku kao stečajni sudija ili član stečajnog veća doneo odluku povodom koje je došlo do spora.

Veštak može biti **izuzet** ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost.

Stranka je dužna da podnese zahtev za izuzeće veštaka kad sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije pre početka izvođenja dokaza veštačenjem. U zahtevu za izuzeće veštaka, stranka je dužna da navede okolnosti na kojima zasniva svoj zahtev za izuzeće.

O zahtevu za isključenje i izuzeće veštaka odlučuje sud. Zamoljeni sud odlučuje o izuzeću ako sprovodi izvođenje dokaza veštačenjem. Protiv rešenja kojim se usvaja zahtev za izuzeće veštaka nije dozvoljena žalba, a protiv rešenja kojim se zahtev odbija nije dozvoljena posebna žalba. Ako je stranka saznala za razlog za isključenje ili izuzeće veštaka posle izvršenog veštačenja i prigovara veštačenju iz tog razloga, sud će postupiti kao da je zahtev za isključenje ili izuzeće podnet pre izvršenog veštačenja.

Postupak imenovanja i razrešenja veštaka uređen je Zakonom o sudskim veštacima (*Sl. glasnik RS*, br. 44/2010).

Obaveštenje o postojanju potrebe za veštacima za određene oblasti veštačenja predsednici prvostepenih sudova dostavljaju

ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Ministar objavljuje javni poziv za imenovanje veštaka u *Službenom glasniku Republike Srbije* i na internet stranici ministarstva kad utvrdi da je nedovoljan broj veštaka za određenu oblast veštačenja.

Zahtev za imenovanje s prilozima kojima se dokazuje ispunjenost uslova za obavljanje veštačenja kandidat za veštaka podnosi ministarstvu.

Rešenje o imenovanju veštaka donosi ministar. Rešenje o imenovanju predstavlja osnov za upis u Registar veštaka, koji vodi Ministarstvo pravde. U Registar veštaka unose se sledeći podaci: redni broj upisa, prezime, ime jednog roditelja i ime veštaka, godina rođenja, njegovo prebivalište, adresa i telefonski broj, zvanje, oblast veštačenja i uža specijalnost, broj i datum rešenja o imenovanju, odnosno razrešenju veštaka. Registar veštaka vodi se u elektronskom obliku i javno je dostupan preko internet stranice Ministarstva.

Sud, odnosno organ koji vodi postupak, prati rad veštaka i o svojim primedbama i novčanim kaznama koje su izrečene veštaku obaveštava Ministarstvo. Označene institucije su dužne i da prate rad veštaka i da za veštačenje u pojedinom predmetu određuju veštaka koji ima prebivalište na području tog suda, vodeći računa o tome da veštaci iz iste oblasti budu ravnomerno angažovani.

Na sednicama sudija u prvostepenim sudovima, najmanje jednom godišnje, razmatraju se pitanja od značaja za sud koja se odnose na rad veštaka. Na osnovu zaključka sednice sudija, predsednik suda može utvrditi potrebu za povećanjem broja veštaka za određenu oblast ili podneti obrazložen predlog za razrešenje veštaka.

Obrazloženi predlog za razrešenje veštaka zbog nestručnog, neurednog ili nesavesnog veštačenja može podneti sud, organ koji vodi postupak, odnosno stranke ili drugi učesnici u sudskom ili drugom postupku.

Veštak će biti razrešen:

1) na sopstveni zahtev;
2) ako se utvrdi da nisu postojali, odnosno da su prestali uslovi na osnovu kojih je imenovan;
3) ako bude osuđen za krivično delo koje ga čini nedostojnim ili nepodobnim za vršenje poslova veštačenja;

4) ako mu bude izrečena zaštitna mera zabrane obavljanja delatnosti u oblasti u kojoj obavlja veštačenje;
5) ako mu na osnovu sudske odluke bude oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost;
6) ako se na način propisan zakonom utvrdi da je izgubio radnu sposobnost;
7) ako neuredno, nesavesno ili nestručno obavlja veštačenje.

Veštak neuredno i nesavesno obavlja veštačenje ako neopravdano odbija da veštači, ne odaziva se na pozive suda ili drugog organa koji vodi postupak, ne obavi veštačenje u roku koji je određen i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Veštak nestručno obavlja veštačenje ako daje nepotpune, nejasne, protivrečne ili netačne nalaze.

U postupku koji se vodi po predlogu za razrešenje veštaka, ministar može formirati stručnu komisiju od tri člana iz reda vodećih stručnjaka u oblasti u kojoj veštak veštači radi ocene stručnosti rada veštaka i može omogućiti veštaku da se izjasni o činjenicama i okolnostima na kojima se zasniva predlog za razrešenje.

Veštak koji je razrešen briše se iz Registra veštaka, a rešenje o razrešenju veštaka objavljuje se u *Službenom glasniku Republike Srbije*.

II KONKRETIZACIJA PREDMETA ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja, u opštem smislu, jeste razmatranje mogućnosti stranaka da se zaštite od nesavesnog, nestručnog, neetičkog i neprofesionalnog postupanja veštaka.

Stranke u toku postupka imaju mogućnost da utiču na izbor ličnosti veštaka, da se izjašnjavaju na nalaz i mišljenje i da ističu primedbe. Navedena sredstva, međutim, nisu uvek dovoljna kako bi se stranke zaštitile od postupanja veštaka koje nije u skladu sa zakonom i pravima struke i etike.

Kako bi se sprečilo ili sankcionisalo ovakvo nepravilno postupanje veštaka, strankama, ali i sudu, stoje na raspolaganju dodatna sredstva: predlog za isključenje veštaka, predlog za izuzeće veštaka i inicijativa (predlog) Ministarstvu za razrešenje veštaka.

Konkretan predmet istraživanja biće razmatranje učestalosti i efektnosti korišćenja svih navedenih zakonskih sredstava, te analiza potrebe za ovakvim sredstvima i rezultata njihovog korišćenja.

III CILJ ISTRAŽIVANJA I ISTRAŽIVAČKI ZADACI

Krajnji cilj istraživanja je da se utvrdi kako i da li stranka nezadovoljna izjašnjenjem veštaka može efikasno i efektivno da se zaštiti od neetičkog, neprofesionalnog i zlonamernog postupanja i nalaza i mišljenja veštaka, kao i da li veštaci usled ovakvog postupanja trpe sankcije u skladu sa zakonom.

Imajući u vidu brojnost postupaka, veštaka i stručnih oblasti, bilo bi veoma teško vršiti analizu na velikom broju predmeta, pa će istraživanjem biti obuhvaćen slučajni uzorak predmeta u širem razdoblju u kojima su javno dostupni podaci o podnetim zahtevima za isključenje ili izuzeće veštaka.

Kad je reč o podacima u vezi s podnetim zahtevima za razrešenje veštaka, kao i o odlukama donetim u ovim postupcima, biće obuhvaćen period od januara 2021. do decembra 2022. godine.

U tom smislu, početni cilj istraživanja je prikupljanje konkretnih podataka i informacija kako bi se ispunio krajnji cilj, odnosno kako bi se došlo do odgovora na napred postavljena pitanja.

U izvršenju ovih ciljeva, istraživački zadaci su: uvid u javno dostupne podatke o sudskim predmetima u kojima su postavljeni zahtevi za isključenje i izuzeće veštaka i donete odluke po ovim zahtevima; pribavljanje dodatnih pojedinačnih i zbirnih podataka na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (*Sl. glasnik RS*, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021) od Ministarstva pravde, a koji se odnose na predmet istraživanja; analiza podataka koje pružaju sudije koje postupaju u parničnoj materiji u vezi s pitanjima o izuzeću i isključenju veštaka; kao i analiza javno objavljenih odluka o razrešenju veštaka.

IV PREDMET OBRADE

Istraživanje će obuhvatiti predmete u parničnim postupcima pred Osnovnim sudom u Nišu, Osnovnim sudom u Vranju, Osnovnim sudom u Pirotu, Osnovnim sudom u Prokuplju, Višim sudom u Leskovcu, Višim sudom u Vranju, Višim sudom u Nišu, Višim sudom u Prokuplju, Privrednim sudom u Nišu i Privrednim sudom u Leskovcu, koji će se prikupljati na osnovu intervjua, odnosno upitnika, i na osnovu pretrage javnih baza podataka.

Istraživanje će obuhvatiti i postupke pred Ministarstvom pravde vođenim radi razrešenja veštaka.

V METOD ISTRAŽIVANJA

Istraživanje će biti sprovedeno kroz pet faza.

U okviru prve faze, biće prikupljeni i, korišćenjem metoda analize, sagledani odgovarajući relevantni propisi.

Druga faza podrazumeva: (i) podnošenje zahteva za pristup informacijama od javnog značaja Ministarstvu pravde u cilju dobijanja podataka u vezi s predmetom istraživanja iz nadležnosti ove institucije za period od 2021. do 2022. godine na teritoriji Srbije i, posebno, u odnosu na oblast južne Srbije, (ii) uvid u javno objavljene odluke o razrešenju veštaka, (iii) istraživanje javno dostupnih podataka i baza podataka, (iv) dostavljanje upitnika sudijama osnovnih, viših i privrednih sudova u oblasti južne Srbije, koji su u svom radu odlučivali o isključenju i izuzeću veštaka.

Treća faza obuhvata analizu prikupljenih podataka, sačinjavanje statistike i donošenje zaključaka.

U četvrtoj fazi razmotriće se potreba za izmenama propisa i eventualno sačiniti predlozi za poboljšanje stanja u konkretnoj oblasti.

Poslednja, peta faza, podrazumeva izradu nacrta izveštaja, njegovu reviziju i prezentaciju finalnog izveštaja.

U prvoj fazi učestvovaće istraživači. Uslov realizacije svake od narednih faza jeste saradnja sudova i organa uprave.

Drugu fazu sprovešće zajednički organizator i istraživači.

Treću, četvrtu i petu fazu istraživanja sprovešće istraživači i koautori istraživanja.

VI VREMENSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Faza	2023.
I	maj
II	jun–avgust
III	avgust–septembar
IV	septembar
V	septembar–novembar

VII ETIČKI STANDARDI ISTRAŽIVANJA

Izveštaj o istraživanju sačinjen je bez ličnih ili identifikacionih podataka koji proističu iz predmeta obrade.

VIII NALAZI I DISKUSIJA

Kako bi se prikupili relevantni podaci na osnovu kojih mogu biti zauzeti zaključci u vezi s temom istraživanja, korišćeni su različiti instrumenti. Podaci koji proističu iz svakog od upotrebljenih istraživačkih instrumenata prikazani su u nastavku. Na osnovu nalaza koji proističu iz istraživačke građe, prikazani su i zaključci istraživača – autora istraživanja, i data je analiza važećih propisa.

i) Informacije od javnog značaja

U okviru druge, istraživačke faze ovog istraživanja, Ministarstvu pravde Republike Srbije podneti su zahtevi za pristup informacijama od javnog značaja na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (*Sl. glasnik RS*, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021).

Od Ministarstva pravde tražena je dostava sledećih podataka.

1) Koliko rešenja o razrešenju veštaka je Ministarstvo pravde donelo u periodu od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2022. godine?
2) Šta je, u skladu s članom 19 Zakona o sudskim veštacima, bio osnov za razrešenje u slučajevima iz tačke 1? Gde je traženo opredeljenje ukupnog broja rešenja po svakom od zakonskih osnova koji je bio primenjen prilikom odlučivanja?
3) Od Ministarstva pravde je zahtevano da dostavi kopije rešenja o razrešenju veštaka donetih po osnovu neurednog, nesavesnog ili nestručnog obavljanja veštačenja, ukoliko je u posmatranom periodu bilo takvih slučajeva.
4) Koliko je rešenja o razrešenju veštaka doneto za one imenovane za područje Višeg suda u Nišu, Višeg suda u Leskovcu, Višeg suda u Vranju, Višeg suda u Prokuplju i Višeg suda u Pirotu?
5) Protiv koliko rešenja o razrešenju je pokrenut upravni spor?
6) Ukoliko su pokrenuti sporovi, da li je Upravni sud doneo poništavajuće odluke i, ukoliko jeste, koliki je broj takvih presuda?

Ministarstvo pravde dostavilo je odgovor na podneti zahtev, u kojem se navodi da ono nema zakonsku obavezu da vodi statističku evidenciju o broju donetih rešenja o razrešenju veštaka, ali da vodi internu evidenciju o broju donetih rešenja o razrešenju veštaka i da je taj broj za traženi period 52 (pedeset dva). Nadalje, Ministarstvo pravde se izjasnilo da za statistiku koju vodi ne poseduje evidenciju po parametrima osnova za razrešenje, kao ni po drugim traženim parametrima iz podnetog zahteva.

Kroz dodatni zahtev za pristup informacijama od javnog značaja od Ministarstva pravde je traženo dostavljanje sledećih podataka:

1) koliko je obaveštenja o primedbama na rad veštaka ili izrečenim novčanim kaznama, u skladu s članom 18, stavom 1 Zakona o sudskim veštacima, Ministarstvo pravde primilo u periodu od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2022. godine i ko su bili podnosioci, i
2) koliko obrazloženih predloga za razrešenje veštaka zbog nestručnog, neurednog ili nesavesnog veštačenja su, na osnovu člana 18, stava 4 Zakona o sudskim veštacima, podneli sudovi, organi koji vode postupak, stranke ili drugi učesnici u postupcima u periodu od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2022. godine; pri čemu je traženo i naznačenje podnosioca predloga, tačnije da li je u pitanju sud, organ ili stranka odnosno učesnik u postupku.

Ministarstvo pravde je na ovakav zahtev dostavilo odgovor da ne vodi statističku evidenciju o broju pristiglih predloga, kao ni statističku evidenciju o podnosiocima predloga za razrešenje veštaka.

Iz dostavljenih odgovora na zahteve za pristup informacijama od javnog značaja nameće se zaključak da Ministarstvo pravde, po pravilu, ne poseduje zbirne, analitičke, sintetičke ili statističke podatke u vezi sa svojim nadležnostima u materiji razrešenja veštaka po različitim parametrima. Ministarstvo navodi da poseduje internu evidenciju o broju donetih rešenja o razrešenju veštaka. Međutim, statistika se ne vodi po pojedinačnim kategorijama ili parametrima, kao što su osnov za razrešenje, područje suda za koji je veštak imenovan ili razrešen, koliko je upravnih sporova pokrenuto protiv odluka o razrešenju, niti po vrstama odluka Upravnog suda, kao ni po broju prispelih predloga za razrešenje ili po podnosiocu predloga. Ministarstvo napominje da se prispeli podnesci koji se odnose na materiju razrešenja veštaka po prijemu zavode na pisarnici Uprave za zajedničke poslove republičkih organa.

Zakon o veštacima zaista ne predviđa obavezu da nadležno ministarstvo vodi posebnu evidenciju u vezi sa svim pitanjima koje reguliše ovaj propis. Članom 16 Zakona o veštacima predviđeno je da Ministarstvo vodi Registar veštaka, koji sadrži osnovne podatke o veštacima: redni broj upisa, prezime, ime jednog roditelja i ime veštaka, godinu rođenja, njegovo prebivalište, adresu i telefonski broj, zvanje, oblast veštačenja i užu specijalnost, broj i datum rešenja o imenovanju, odnosno razrešenju veštaka. Registar veštaka vodi se u elektronskom obliku i javno je dostupan preko internet stranice Ministarstva. Pored Registra veštaka, Ministarstvo vodi zbirku isprava za svakog veštaka. U zbirci isprava čuvaju se dokumenta na osnovu kojih je izvršen upis u Registar veštaka, kao i prijave podnete protiv veštaka, rešenja o izrečenim novčanim kaznama i predlozi za razrešenje veštaka.

Navedeno znači da se podaci u vezi s prijavama protiv veštaka, izrečenim kaznama i predlozima za razrešenje združuju u individualne dosijee svakog veštaka, ali ne i da se ovi podaci unose u Registar, da su javno dostupni ili da se na osnovu njih kreira jedinstvena, lako pretraživa i ažurna baza podataka koja može pružiti statističke, sintetizovane ili analitičke preglede.

Problem otvorenosti i dostupnosti podataka od javnog značaja u Srbiji česta je tema diskusija. Podaci o veštacima nesporno su podaci od javnog značaja. Njihova sadržina predstavlja podatke o pravosudnom sistemu i može uticati na donošenje zaključaka o funkcionisanju pravosuđa. Dostupnost i otvorenost ovih podataka može se postići uvođenjem obaveze elektronske evidencije o primljenim primedbama na rad veštaka, obaveštenjima i zahtevima za razrešenje, kao i o izrečenim kaznama. Ovi podaci mogu biti sadržani u Registru veštaka, a mogu biti unošeni i kroz sistem elektronske pisarnice od strane Uprave za zajedničke poslove republičkih organa. Poželjno je uspostaviti uslove za unošenje dodatnih podataka, odnosno formirati bazu informacija relevantnih za obavljanje dužnosti veštaka, poput podataka o osnovima razrešenja i kažnjavanja, koja bi javnosti i službenicima omogućila olakšan pristup, elektronsku pretragu i sistematizovan ili individualan prikaz, kakvu mogućnost pruža, primera radi, sistem automatskog zavođenja predmeta kod sudova.

Imajući u vidu odgovore na prvobitno postavljene zahteve, odnosno nemogućnost pružanja konkretnih podataka jer su tražene informacije sadržane u većem broju dokumenata, istraživački

tim je uputio zahtev Ministarstvu pravde za dostavu sledećih dokumenata koji sadrže pojedine relevantne informacije, a u cilju upotpunjavanja istraživačke građe:

1) kopija jednog rešenja o razrešenju veštaka donetog na sopstveni zahtev veštaka u periodu od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2022. godine;
2) kopija jednog rešenja o razrešenju veštaka donetog zbog neurednog, nesavesnog ili nestručnog obavljanja veštačenja za isti period;
3) kopija jednog rešenja o razrešenju veštaka donetog po bilo kom osnovu iz člana 19, stava 1, tačke 1 do tačke 6 za isti period;
4) kopija jedne presude Upravnog suda donete u upravnom sporu protiv rešenja Ministarstva pravde o razrešenju dužnosti veštaka za isti period;
5) kopija jednog obaveštenja o primedbama na rad veštaka ili obaveštenja o izrečenim novčanim sankcijama koje je Ministarstvo pravde primilo za traženi period;
6) kopija jednog obrazloženog predloga za razrešenje veštaka koji je podnet Ministarstvu pravde za identičan period, kao i obaveštenje o odluci Ministarstva.

Ministarstvo pravde je, odgovarajući na zahtev za pristup informacijama, dostavilo sledeća akta:

1) rešenje od 28. 1. 2021. godine;
2) rešenje od 10. 10. 2022. godine;
3) presudu Upravnog suda od 13. 1. 2022. godine;
4) obaveštenje Prvog osnovnog suda u Beogradu od 2. 6. 2022. godine.

Poslovni brojevi svih akata poznati su učesnicima u ovom istraživanju.

Pored dostavljenih akata, Ministarstvo pravde dalo je i izjašnjenje da ne poseduje informaciju ili dokument o razrešenju veštaka donetog zbog neurednog, nesavesnog ili nestručnog obavljanja veštačenja, dok je smatralo da zahtev pod rednim brojem 6) nije dovoljno preciziran, jer se predmetni zahtevi podnose u slobodnoj formi.

U nastavku je dat pregled sadržine primljenih akata.

Rešenjem od 28. 1. 2021. godine razrešava se veštak N. J. B., diplomirani fizičar, dužnosti sudskog veštaka za oblast grafoskopije, uže specijalnosti veštačenje zaštićenih dokumenata, dokumenata kucanih pisaćom mašinom i drugog. Veštak je razrešen dužnosti iz ličnih razloga.

Rešenjem od 10. 10. 2022. godine razrešava se veštak D. B., strukovni inženjer geodezije, dužnosti sudskog veštaka za oblast građevinarstvo i užu specijalnost geodezija. Veštak je razrešen po osnovu člana 19, stava 1, tačke 3 Zakona o sudskim veštacima, kojim je predviđeno da će sudski veštak biti razrešen ako bude osuđen za krivično delo koje ga čini nedostojnim ili nepodobnim za vršenje poslova veštačenja. Ministarstvo je primilo obaveštenje osnovnog suda da je označeni veštak, kao okrivljeni, pravnosnažnom presudom istog suda osuđen na novčanu kaznu zbog krivičnog dela davanje lažnog iskaza iz člana 335, stava 1 Krivičnog zakonika (u daljem tekstu: KZ). Uvidom u presudu utvrđeno je da je veštak, postupajući pred višim sudom, dao lažni iskaz da je izvršio uvid u original određene isprave, iako je znao da to nije tačno jer se ova isprava ne nalazi u spisima predmeta pred drugim organom u originalu, već u neoverenoj kopiji, čime je izvršio krivično delo davanje lažnog iskaza iz člana 335, stava 1 KZ. Iz ovih razloga, Ministarstvo nalazi da je veštak nedostojan za obavljanje poslova veštačenja, usled čega je razrešen dužnosti veštaka. Uvidom u Registar veštaka autori su utvrdili da veštak D. B. nije obrisan iz Registra nakon donošenja rešenja o razrešenju. Rešenje o razrešenju donosi ministar pravde, čija je odluka konačna u upravnom postupku, ali postoji mogućnost da nije nastupila njena pravnosnažnost ukoliko je veštak u upravnom sporu osporio zakonitost rešenja.

Presudom Upravnog suda od 13. 1. 2022. godine uvažena je tužba tužioca, veštaka iz Pančeva, te je poništeno rešenje Ministarstva pravde od 11. 10. 2018. godine i predmet vraćen nadležnom organu na ponovno odlučivanje. Poništenim rešenjem, tužilac je razrešen dužnosti sudskog veštaka za oblast građevinarstva i užu specijalnost stanogradnja i hidrokonstrukcije na osnovu člana 19, stava 1, tačke 7 i člana 19, stava 2 Zakona o sudskim veštacima, jer je veštak neuredno i nesavesno postupao u predmetu. Iz obrazloženja rešenja proističe da je tužilac bio određen za veštaka u predmetu Drugog osnovnog suda u Beogradu. Ovaj sud je obavestio Ministarstvo o radu veštaka dopisom u kojem je navedeno da je rešenjem Suda određeno izvođenje dokaza veštačenjem preko

razrešenog veštaka, koji je preuzeo spise predmeta, ali ih nije vratio u Sud, niti je izradio nalaz i mišljenje ni nakon dve urgencije Suda u periodu od oko šest meseci. Veštak je podneskom obavestio Sud da je predmet zaboravio prilikom pokušaja veštačenja ispred kuće tuženog, a kada se vratio, predmet nije zatekao na mestu na kojem je bio ostavljen. Postupajući sudija je pokrenuo postupak za brisanje veštaka iz sudskog predmeta zbog očiglednog nesavesnog i nemarnog postupanja i gubitka poverenog predmeta, u kome je tužba podneta još 1999. godine. Ministarstvo je pozvalo veštaka da se izjasni o navodima predloga, te je veštak naveo da je predmet zaboravio u dvorištu tuženog, koji mu nije dozvolio da obavi veštačenje i koji je zatražio da veštak odmah napusti njegov posed. Veštak je, kako navodi, zaboravio predmet zbog ovakvih pretnji. Kada se kasnije vratio, predmet više nije zatekao. Takođe je ukazao da veštačenje nije urađeno jer je tuženi više puta sprečavao pristup objektima koji su bili predmet veštačenja, a da postupajući sudija, ni nakon više obaveštenja, nije preduzeo nikakve zakonske mere da obezbedi prisustvo službenih lica i omogući veštačenje.

Upravni sud je stava da je tuženi organ – Ministarstvo pravde, povredio pravila postupka, jer razlozi iz obrazloženja rešenja ne proističu iz spisa predmeta koje je tuženi dostavio uz odgovor na tužbu. Upravni sud zaključuje da je predlog za pokretanje postupka brisanja veštaka u smislu člana 272 Zakona o parničnom postupku podneo sudija pojedinac, a ne Drugi osnovni sud u Beogradu, da nije dostavljeno rešenje o kažnjavanju veštaka u smislu članova 272 i 267 Zakona o parničnom postupku, povodom kojeg se nadležno ministarstvo obaveštava radi pokretanja postupka brisanja veštaka iz Registra sudskih veštaka, kao i da Ministarstvo pravde nije izvršilo uvid u rekonstruisani spis prethodno izgubljenog predmeta, već da se u spisima nalazi samo izveštaj o toku postupka iz baze suda. Upravni sud je našao da se ne može nesumnjivo utvrditi da tužilac kao sudski veštak nije postupio na način propisan zakonom, da o nemogućnosti postupanja nije obavestio sud, odnosno da nije tražio stručnu pomoć za obavljanje veštačenja, da predlog za razrešenje veštaka podnosi predsednik suda na osnovu zaključka sednice sudija i da se u spisima predmeta ne nalazi rešenje o novčanom kažnjavanju povodom kojeg se sudija obratio tuženom ministarstvu radi pokretanja postupka brisanja veštaka.

Iz obaveštenja Prvog osnovnog suda u Beogradu od 2. 6. 2022. godine proističe da je Sud obavestio Ministarstvo o izricanju novčane kazne veštaku i dostavio prepis rešenja o kažnjavanju.

Nažalost, dobijeni podaci i dokumentacija predstavljaju minimalan i slučajan uzorak, nedovoljan za donošenje širih zaključaka o stvarnom stanju stvari iz oblasti istraživanja. Ministarstvo pravde ne poseduje sistematične baze iz kojih je na lak i pogodan način moguće pribaviti relevantne podatke u vezi s profesionalnim statusom i radom veštaka, u konkretnom slučaju, za čitav ispitivani period. Traženi podaci sadržani su u velikom broju različitih dokumenata, što je razlog zbog kojeg Ministarstvo pravde nije u mogućnosti da ih pruži bez dodatnog angažovanja, za šta očigledno ne poseduje dovoljne kapacitete.

Iz dostavljenih podataka i dokumentacije može se zaključiti da sudovi jesu u posmatranom periodu u određenoj meri bili aktivni kada je reč o odašiljanju obaveštenja o neprofesionalnom radu veštaka. Aktivnost sudova dovela je do pokretanja postupaka u kojima je ispitivan rad veštaka, od kojih su neki doveli i do njihovog razrešenja. Međutim, činjenice da su pojedini postupci sprovedeni uz proceduralne manjkavosti, kao i da su odluke Ministarstva najverovatnije bile predmet osporavanja pred Upravnim sudom, pred kojim postupci u praksi traju i po više od dve godine, imale su za posledicu da veštaci čiji je rad bio pod nadzorom Ministarstva koje je utvrdilo nedostatke u tom smislu nisu konačno ili pravnosnažno izbrisani iz Registra veštaka.

ii) Javno dostupni podaci o razrešenju veštaka

Autori istraživanja su analizirali podatke o razrešenjima veštaka tokom 2021. i 2022. godine. Rešenja o razrešenju veštaka objavljuju se u *Službenom glasniku Republike Srbije*, ali ne kao celina u izvornom obliku, već samo u uvodnom delu i delu izreke. Iz objavljenih delova može se utvrditi zakonski osnov razrešenja, ali ne i obrazloženje konkretnih razloga svake pojedinačne odluke. Međutim, u nastavku će biti predočeno da ova okolnost nije od naročitog praktičnog značaja, imajući u vidu dominantnost ličnog zahteva kao osnova za razrešenje veštaka.

U posmatranom periodu, odnosno tokom 2021. i 2022. godine, razrešena su ukupno 53 veštaka, od čega u 2021. godini

njih 21, a u 2022. godini ukupno 32 veštaka. Svi veštaci razrešeni su na lični zahtev, iz razloga propisanog članom 19, stavom 1, tačkom 1 Zakona o sudskim veštacima (verovatno usled navršetka radnog veka, prestanka obavljanja delatnosti, selidbe i sl.), dok je samo jedan veštak razrešen usled izvršenog krivičnog dela koje ga čini nedostojnim za vršenje poslova veštačenja, odnosno iz razloga propisanog članom 19, stavom 1, tačkom 3 Zakona o sudskim veštacima.

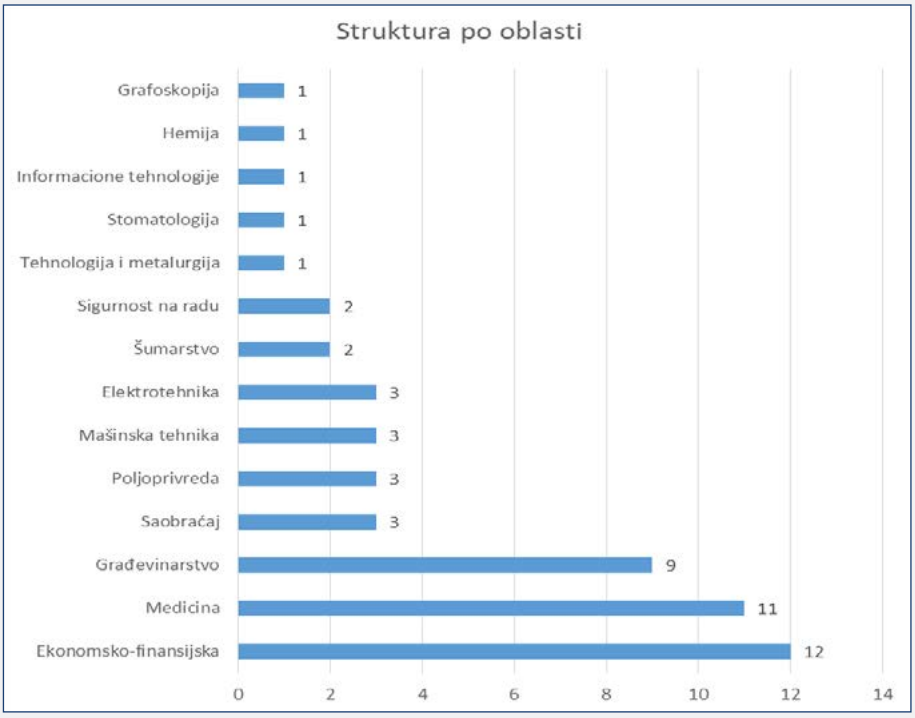

Među razrešenima najviše je veštaka ekonomsko-finansijske struke, a zatim slede veštaci iz medicine i građevinarstva. Ove tri oblasti zajedno čine 60% svih razrešenih veštaka (32 od ukupno 53). Posmatrano geografski, najviše je razrešenih veštaka iz Beograda (19), zatim slede Niš sa četiri, te Novi Sad i Požarevac sa po tri, dok je iz ostalih gradova bilo do dvoje razrešenih veštaka. Prema rodnoj strukturi, razrešeno je 38 muškaraca (72%) i 15 žena (28%).

Prikazani podaci ukazuju na to da se veštaci po pravilu (52 od 53 razrešenih veštaka) razrešavaju na sopstveni zahtev, dok je samo jedan veštak razrešen usled izvršenog krivičnog dela davanje

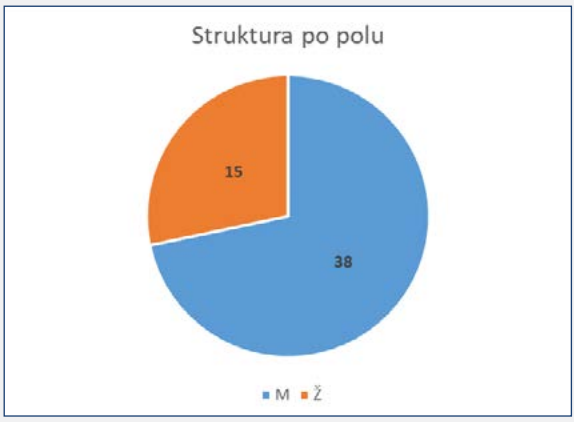

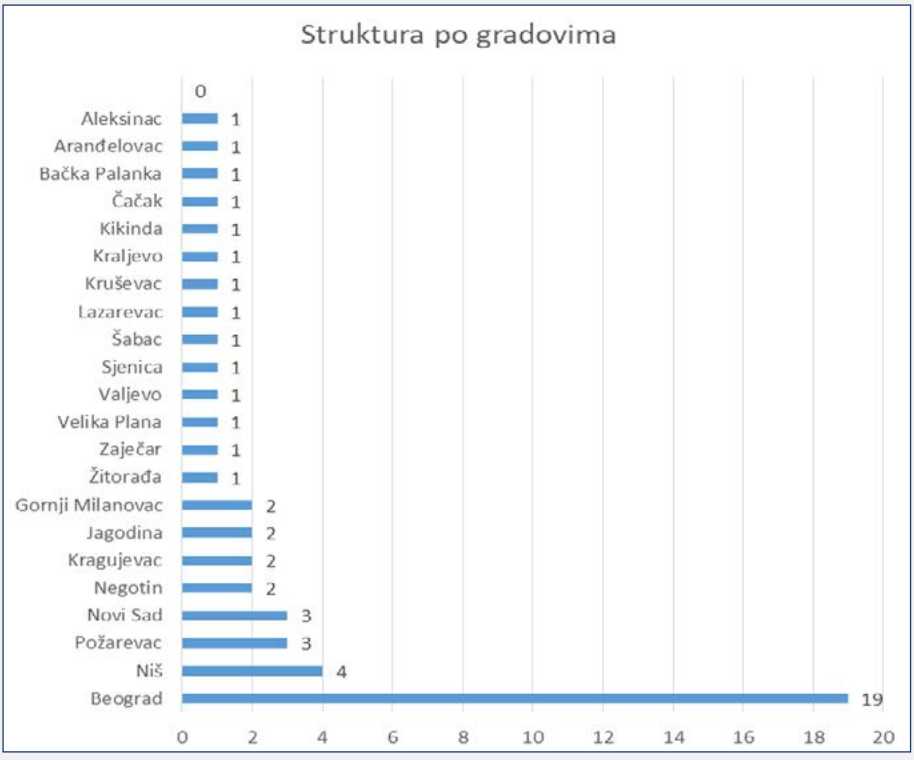

lažnog iskaza iz člana 335, stava 1 KZ, a koje ga čini nedostojnim za vršenje poslova veštačenja, odnosno iz razloga propisanog članom 19, stavom 1, tačkom 3 Zakona o sudskim veštacima. Međutim, ono što je od naročitog značaja za ovo istraživanje je da nijedan veštak nije razrešen iz razloga propisanog članom 19, stavom 1, tačkom 7 Zakona o sudskim veštacima, odnosno ako neuredno, nesavesno ili nestručno obavlja veštačenje.

Ministarstvo pravde je u svom odgovoru na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja od 11. 7. 2023. godine obavestilo istraživače da, iako Ministarstvo, u okviru svojih nadležnosti, postupa po predlozima za razrešenje sudskih veštaka, ono ne vodi evidenciju ili statistiku o broju prispelih predloga, podnosilaca predloga za razrešenje sudskih veštaka ili osnova za razrešenje veštaka. Ministarstvo pravde je narednim odgovorom od 19. 7. 2023. godine potvrdilo nalaze istraživača da su u periodu od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2022. godine doneta 52 rešenja o razrešenju veštaka, dok je poslednjim odgovorom od 12. 9. 2023. godine potvrđeno da Ministarstvo pravde ne poseduje evidenciju, odnosno da nije donosilo rešenja o razrešenju veštaka zbog neurednog, nesavesnog ili nestručnog obavljanja veštačenja.

Na osnovu navedenog se zaključuje da su sva rešenja o razrešenju veštaka koja su doneta u posmatranom periodu i objavljena u *Službenom glasniku Republike Srbije* u skladu s članom 11, stavom 2 Zakona o sudskim veštacima, kao i da među 53 ukupno razrešenih veštaka nema veštaka razrešenih zbog neurednog, nesavesnog ili nestručnog obavlja veštačenja. Usled nepostojanja evidencije o ukupnom broju podnetih predloga za razrešenje, ne može se utvrditi koliko je podneto predloga za razrešenje, ko su najčešći podnosioci ili da li postoje veštaci protiv kojih se više puta podnose predlozi za razrešenje. Ipak, iz činjenice da je 52 od 53 veštaka razrešeno na lični zahtev, može se zaključiti da postupci po predlogu za razrešenje veštaka, makar u posmatranom periodu, nisu rezultirali razrešenjem veštaka, te i ukoliko je bilo predloga za razrešenje veštaka, oni su odbijeni ili odbačeni od strane Ministarstva.

Istraživačima je iz ličnog i profesionalnog iskustva poznato da Registar veštaka nije u potpunosti ažuran, te da i dalje sadrži podatke o veštacima koji su penzionisani, zbog čega više ne uzimaju predmete u rad, ili podatke o veštacima koji su preminuli. Iz navedenog proističe da Ministarstvo po službenoj dužnosti gotovo ne sprovodi provere promena statusa veštaka koje mogu uticati na njihov profesionalni status ili na ažurnost Registra, odnosno provere činjenica koje po samom zakonu dovode do brisanja iz Registra.

iii) Javno dostupni podaci o imenovanju veštaka

U posmatranom periodu, odnosno tokom 2021. i 2022. godine, nije bilo imenovanja (novih) sudskih veštaka.

Tokom 2023. godine imenovano je ukupno 26 veštaka. Sva rešenja o imenovanju objavljena su 1. 9. 2023. godine u *Službenom glasniku Republike Srbije,* broj 72/2023. Svih 26 novoimenovanih veštaka su veštaci ekonomsko-finansijske struke, što ukazuje na to da je navedeno imenovanje rezultat potrebe sudova za većim brojem veštaka upravo u ovoj oblasti.

Najviše imenovanih veštaka je iz Beograda (6), slede Kragujevac s četiri i Jagodina s tri, zatim Niš i Novi Pazar sa po dvoje novih veštaka, dok je u ostalim mestima imenovan po jedan veštak ekonomsko-finansijske struke, prema prikazu datom u grafikonu.

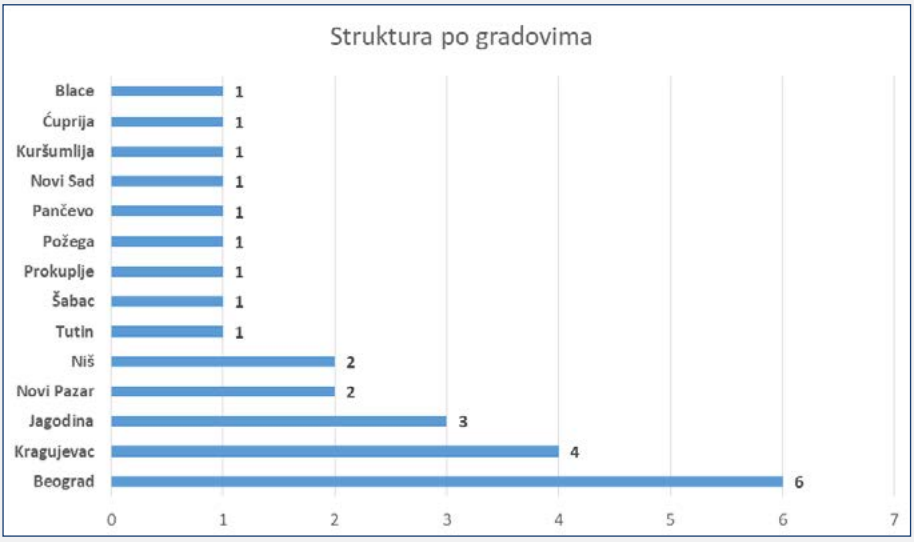

Postupak imenovanja veštaka sproveden je nakon posmatranog perioda (2021. i 2022. godine), u kome nije bilo imenovanja novih veštaka. Nedostatak podataka o imenovanjima u ovom periodu opravdava potrebu da imenovanja iz 2023. godine dodatno budu predmet analize ovog istraživanja, kako bi se dalo prostora i samom postupku imenovanja veštaka. Značaj postupka imenovanja ogleda se u tome što će novopostavljena lica u narednom periodu za potrebe sudskih postupaka izrađivati nalaze i mišljenja, pa su zbog toga opravdani napori istraživača usmereni ka utvrđivanju stanja u praksi.

Odredbom člana 11 Zakona o sudskim veštacima propisano da postojanje potrebe za veštacima za određene oblasti veštačenja predsednici prvostepenih sudova dostavljaju ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa (st. 1), kao i da ministar objavljuje javni poziv za imenovanje veštaka u *Službenom glasniku Republike Srbije* i na internet stranici ministarstva kada utvrdi da je nedovoljan broj veštaka za određenu oblast veštačenja (st. 2).

Pregledom veb-sajta Ministarstva pravde[1] može se utvrditi da je poslednji javni poziv raspisan i objavljen u *Službenom glasniku Republike Srbije,* broj 95/2021 dana 1. 10. 2021. godine, ali za imenovanje veštaka iz oblasti medicine, i to za područje Višeg suda u Beogradu, ali nema javnog poziva za imenovanje veštaka ekonomsko-finansijske struke za područje teritorije Republike Srbije, čija su rešenja o imenovanju objavljena 1. 9. 2023. godine u *Službenom glasniku Republike Srbije,* broj 72/2023.

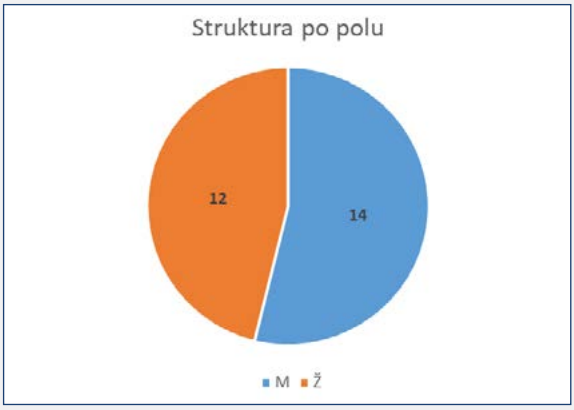

iv) Javno dostupni podaci o parničnim postupcima

Autori istraživanja ostvarili su pristup javno dostupnim podacima o parničnim postupcima koji su pravnosnažno okončani u proteklih deset godina u odnosu na godinu izrade istraživanja, a u kojima su podnošeni zahtevi za izuzeće veštaka. Posmatrani su dostupni podaci o parničnim postupcima pred sudovima u oblasti južne Srbije. Podaci su pribavljeni posredstvom portala sudova.[2]

Za ovakav uzorak, koji je širi od posmatranog perioda za razrešenje veštaka, autori istraživanja su se opredelili zbog (ne)do-

[2] Dostupno na: https://tpson.portal.sud.rs/tposvs/.

stupnosti podataka i nemogućnosti sudova da na pogodan način pruže precizne podatke o podnetim zahtevima za izuzeće ili isključenje veštaka, jer ne postoji pravilo ili standard posebnog evidentiranja podnetih zahteva u sudskom sistemu za automatsko zavođenje predmeta.

Uvidom u dostupne podatke identifikovano je ukupno 45 predmeta u kojima je podnet predlog za izuzeće veštaka, koji će, kao slučajan uzorak, predstavljati predmet dalje analize. Brojevi svih predmeta poznati su istraživačima.

Od pregledanih 45 predmeta, u 20 njih evidentiran je zahtev za izuzeće veštaka, ali ne i odluka suda po podnetim zahtevima. Reč je o približno 45% predmeta u koje je ostvaren uvid. Radi se o predmetima vođenim pred Privrednim sudom u Nišu, Osnovnim sudom u Nišu, Osnovnim sudom u Pirotu, Osnovnim sudom u Dimitrovgradu, Osnovnim sudom u Vranju, Osnovnim sudom u Leskovcu, Osnovnim sudom u Lebanu, Višim sudom u Prokuplju i Privrednim sudom u Leskovcu. Mogućno je da sud nije odlučivao o zahtevima za izuzeće veštaka (što može predstavljati povredu odredaba parničnog postupka) ili pak da je odluka doneta na ročištu, neposredno na zapisniku. Svakako, autori su mišljenja da je, ukoliko je odluka po zahtevu doneta, potrebno evidentirati takvu odluku na portalu sudova.

Kod ostalih 20 predmeta evidentirana je odluka o **odbijanju** zahteva za izuzeće veštaka na toku predmeta na portalu sudova, što takođe predstavlja 45% od predmeta u čiji je tok izvršen uvid. Radi se o predmetima Privrednog suda u Nišu, Privrednog suda u Leskovcu, Osnovnog suda u Pirotu, Osnovnog suda u Prokuplju, Osnovnog suda u Lebanu, Osnovnog suda u Aleksincu, Osnovnog suda u Nišu i Osnovnog suda u Leskovcu. Razloge ovakvih odluka nije moguće utvrditi, ali je, na osnovu ukupnog broja predmeta u kojima je odbijen zahtev za izuzeće, razumno pretpostaviti da stranke u određenom broju postupaka koriste zahtev za izuzeće veštaka kao instrument kojim se iskazuje nezadovoljstvo nalazom i mišljenjem.

Od ukupnog broja analiziranih predmeta, sudovi su u dva slučaja (4%) doneli odluke kojima **odbacuju** zahtev za izuzeće veštaka, i to u predmetima Višeg suda u Prokuplju i Osnovnog suda u Nišu. Ukazujemo na to da predsednik veća, pred kojim se vodi

postupak, zahtev za izuzeće odbacuje bez odlaganja ukoliko je neblagovremen, nepotpun i nedopušten.

Identifikovana su tri predmeta (6%) u kojima je sud **usvojio** zahtev za izuzeće veštaka, i to pred Osnovnim sudom u Leskovcu i Privrednim sudom u Nišu, što znači da su stranke u ovim predmetima s uspehom istakle postojanje okolnosti koje dovode u sumnju nepristrasnost veštaka. Svakako, i u ovim slučajevima nisu javno poznati razlozi donošenja odluka suda, pa konkretne okolnosti o pristrasnosti veštaka ne mogu biti sagledane.

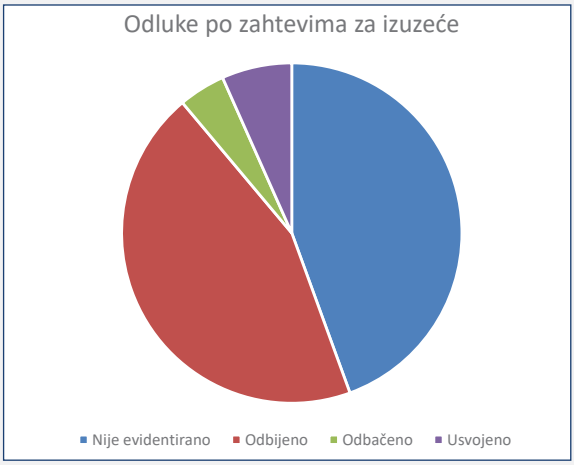

v) Upitnici

Kako bi se prikupili podaci o postupanju veštaka u postupcima, o podnetim zahtevima za izuzeće i isključenje veštaka, obaveštavanju Ministarstva pravde o izrečenim kaznama i neažurnom postupanju, kao i o inicijativama za imenovanje i razrešenje veštaka, pojedinim sudovima u Južnoj Srbiji dostavljeni su formulari upitnika. Na upućenu molbu za učešće u ovom delu istraživanja popunjavanjem upitnika odazvali su se osnovni sudovi u Nišu, Pirotu, Vranju i Prokuplju, viši sudovi u Leskovcu, Prokuplju i Nišu, kao i Privredni sud u Leskovcu, čije su sudije doprinele prikupljanju podataka davanjem relevantnih informacija o svom postupanju u parničnim postupcima u vezi s navedenim temama. Primer upitnika prikazan je kao dodatak Izveštaju.

Na pitanje o slobodnoj proceni učestalosti podnošenja zahteva za izuzeće ili isključenje veštaka, posmatrano u odnosu na

predmete u kojima je određeno veštačenje, sudovi su u 62% slučajeva odgovorili da je to u manje od 5% predmeta, u 26% slučajeva da je to u oko 10% predmeta, dok je u 12% slučajeva reč o zastupljenosti od oko 30%.

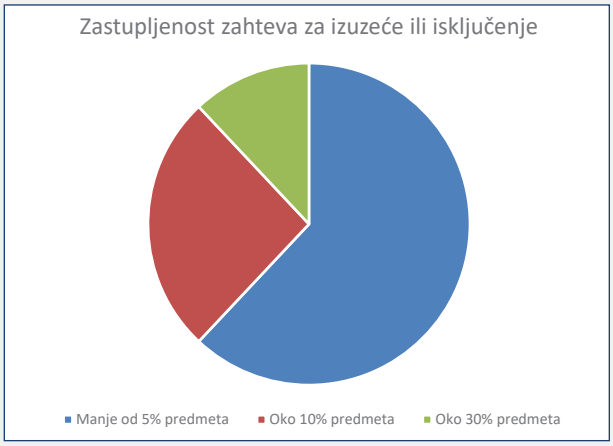

Sudije su odgovorile da stranke kao neposredan razlog za **isključenje** veštaka u najvećem broju slučajeva navode „pristrasnost". Od ponuđenih zakonskih razloga, najdominantniji je srodstvo sa strankom ili njenim punomoćnikom, sa zastupljenošću od 15%. Svi ostali navedeni razlozi, poput nezadovoljstva radom veštaka, neobjektivnosti, nejasnog nalaza, neažurnosti, veštačenja u drugom predmetu protiv iste stranke, nepostupanja po zadatku suda, zastupljeni su u veoma malim procentima (3–5).

Kad je u pitanju neposredan razlog za **izuzeće** veštaka, odnosno čime se konkretno ispoljava sumnja u nepristrasnost veštaka, sudije su navodile različite razloge: okolnost da je veštaka predložila suprotna stranka, iskustvo s veštakom iz drugih životnih situacija, poznanstvo s drugom stranom, favorizacija jedne strane, izveštačena cena predmeta veštačenja, ranije iskustvo s veštakom, kontakt veštaka sa suprotnom stranom, nezadovoljstvo nalazom, nestručnost, površnost, neobjektivnost nalaza koji pogoduje stranci, veštačenje u drugom predmetu protiv iste stranke, loše iskustvo u drugim predmetima, raniji poslovni odnosi, nestručnost. Pojedine sudije su napomenule i da je sumnja u nepristrasnost povremeno neargumentovana.

Sudije su u 47% slučajeva navele da su odluke o zahtevima za izuzeće veštaka uglavnom odbijajuće. U 38% slučajeva odgovor je bio

da su odluke u podjednakom broju slučajeva usvajajuće i odbijajuće, dok je samo 16% sudija navelo da su odluke uglavnom usvajajuće.

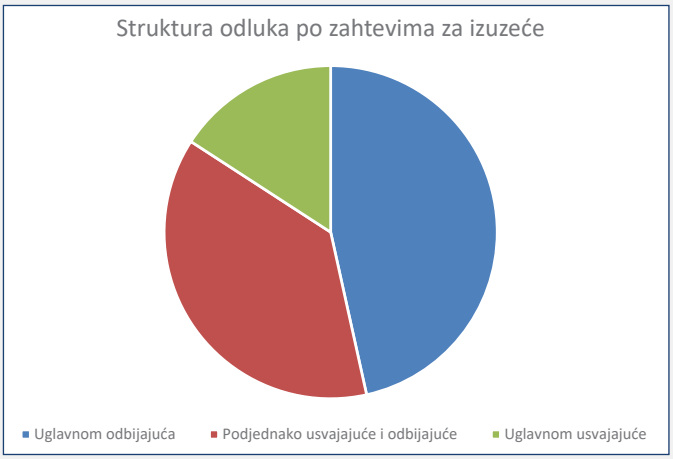

Kao razloge za usvajanje predloga za izuzeće veštaka sudije su navodile: da se određuje drugi veštak zbog protivljenja stranke, ukoliko je predlog obrazložen i u interesu je ekonomičnosti i celishodnosti postupka, protivljenje jedne stranke ličnosti, poznanstvo veštaka, srodstvo, ukoliko veštak nije s teritorije konkretnog višeg suda, prijateljstvo, neobjektivnost, pristrasnost, nejasan nalaz, neažurnost, neblagovremeno dostavljanje nalaza i izjašnjenja na primedbe.

Sudije su upitane i o tome šta stranke najčešće ističu kao razlog protivljenja predloženoj ličnosti, na šta su najčešći odgovori bili loše iskustvo iz ranijih postupaka i nedostatak stručnosti. Ostali odgovori odnosili su se na sumnju na korupciju, kašnjenje s izradom nalaza, lični sukob, pristrasnost i drugo.

Na pitanje o tome da li je uočljiva repetitivnost prilikom predlaganja ličnosti veštaka od strane učesnika u postupku, sudije su pozitivno odgovorile u 76% slučajeva, dok je u 24% slučajeva odgovor bio negativan.

Kao razlozi repetitivnosti najčešće su navedeni ekonomičnost, nedovoljan broj veštaka u pojedinim oblastima, profesionalnost, korektnost i efikasnost.

Za slučaj da ranije imenovani veštak nije uopšte ili u celosti odgovorio postavljenom zadatku, 41% sudija je navelo da

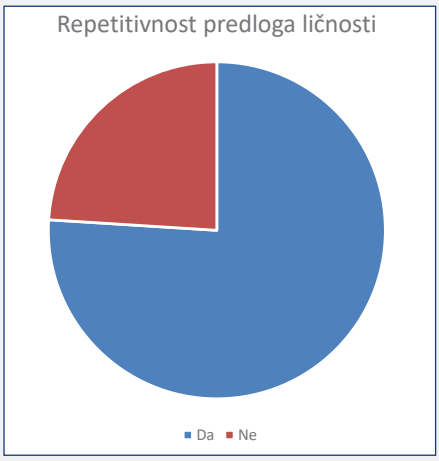

veštačenje poverava drugom veštaku, 21% sudija je navelo da se to ne čini ili je broj zanemarljivo mali, 18% je navelo da je tako u oko 10% predmeta, a 12% da je tako u polovini predmeta.

Ukoliko na osnovu prethodno izvedena dva nalaza i mišljenja veštaka sud nije uspeo da utvrdi činjenično stanje, sud u praksi određuje superveštačenje u malom broju predmeta u 38% slučajeva, uopšte ne određuje ili je taj broj zanemarljivo mali u 35% slučajeva, dok se u preostalim slučajevima to čini u 10% predmeta, dve trećine predmeta ili u polovini predmeta.

Kad je u pitanju kažnjavanje veštaka i njihovo obavezivanje na nadoknadu troškova postupka strankama, sudije su u najvećem broju slučajeva – 79%, navele da se to ne dešava ili da je taj broj zanemarljivo mali. U preostalih 21% slučajeva to se čini u 10% predmeta ili u manjem broju predmeta.

Kao razlog kažnjavanja, ujednačeno su označavani kašnjenje prilikom izrade ili dostave nalaza i mišljenja, neodazivanje na poziv suda i nedostavljanje nalaza. Pojedine sudije označavale su i više odgovora, tako da su obuhvaćene sve tri navedene situacije.

Na pitanje o tome da li sud vodi računa o spisku veštaka u okviru Registra veštaka kada donosi odluku o ličnosti veštaka (ravnomerno angažovanje), odgovor je bio pozitivan u 88% slučajeva, negativan u 9% slučajeva, dok u pojedinim upitnicima nije dat odgovor na ovo pitanje.

Sudije su se izričito izjasnile da se kod donošenja odluke o ličnosti vode ranijim negativnim ili pozitivnim iskustvom s pojedinim veštakom u 26% slučajeva. Odgovor je bio negativan u 9%

slučajeva. U ostalim slučajevima, sudije su odgovorile da se vodi računa o stručnosti i brižnosti u radu, ažurnosti i blagovremenosti, saradljivosti, poštovanju suda, tačnosti, preciznosti, brzini izrade nalaza, jasnoći i konciznosti nalaza, postupanju u rokovima, stručnosti i ekspeditivnosti, ekonomičnosti, o tome da li veštaci odbijaju da veštače u složenijim predmetima, da li su primedbe na njihove nalaze učestale, da li veštak kasni s dostavom nalaza i slično.

U 56% slučajeva, sudije su navele da ne izveštavaju Ministarstvo pravde o kaznama izrečenim veštacima i njihovom neažurnom i nestručnom postupanju, dok se izveštaji šalju u 12% slučajeva. U preostalim slučajevima nije dat izričit odgovor.

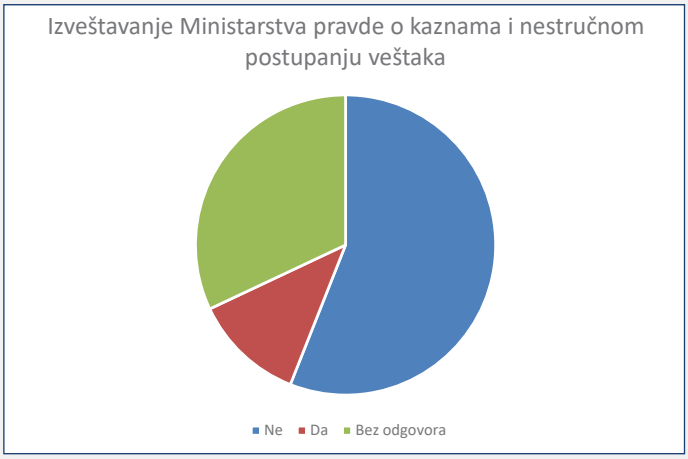

U 82% slučajeva izjašnjenje sudova bilo je da u praksi nisu inicirani postupci za razrešenje veštaka. U 6% slučajeva je bio pokrenut postupak za razrešenje veštaka, ali nije bio poznat ishod. U ostalim slučajevima nije dat odgovor.

O tome da sud svake godine na sednici sudija razmatra potrebu za imenovanjem novih veštaka na teritoriji tog suda izjasnilo se 32% sudija. Odgovor je bio negativan u 53% slučajeva. U preostalih 15% slučajeva nije dat odgovor. Osnovni sud u Nišu dostavio je i zapisnik sa sednice Parničnog odeljenja ovog suda, na kojem je razmatrana potreba za većim brojem veštaka u oblasti grafoskopije, poljoprivrede i građevinarstva – uža oblast geodezija, o čemu je jednoglasno usvojen zaključak.

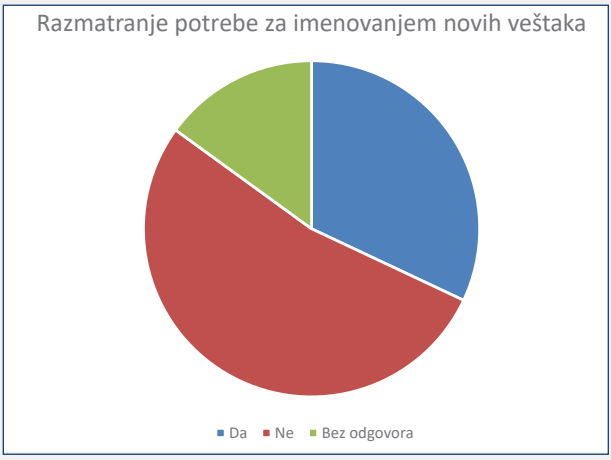

vi) Analiza relevantnih propisa i njihove implementacije

Pravni položaj, uslovi imenovanja i razrešenja, prava i dužnosti veštaka i sve ostale okolnosti od značaja uređene su Zakonom o sudskim veštacima, dok su postupci izvođenja dokaza veštačenjem propisani odredbama posebnih procesnih zakona kojima se uređuju konkretni sudski ili upravni postupci (primera radi, Zakon o parničnom postupku, Zakonik o krivičnom postupku i dr.).

Posmatrajući najpre pravni okvir u delu uslova za imenovanje veštaka, odredbom člana 6 Zakona o sudskim veštacima propisani su uslovi za imenovanje, prema kojima fizičko lice, pored opštih uslova za rad u državnim organima propisanih zakonom,[3] treba da ispuni i sledeće posebne uslove:

1) da ima odgovarajuće stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije – master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama, za određenu oblast veštačenja;
2) da ima najmanje pet godina radnog iskustva u struci;
3) da poseduje stručno znanje i praktična iskustva u određenoj oblasti veštačenja;
4) da je dostojan za obavljanje poslova veštačenja.

Propisano je i da, izuzetno, za veštaka može biti imenovano lice koje ima najmanje završenu srednju školu, ako za određe-

nu oblast veštačenja nema dovoljno veštaka sa stečenim visokim obrazovanjem.

U pogledu kriterijuma stručnog znanja i praktičnih iskustava, članom 7 ovog zakona propisano je da kandidat ovaj kriterijum dokazuje objavljenim stručnim ili naučnim radovima, potvrdom o učešću na savetovanjima u organizaciji stručnih udruženja, kao i mišljenjima ili preporukama sudova ili drugih državnih organa, stručnih udruženja, naučnih i drugih institucija ili pravnih lica u kojima je kandidat za veštaka radio, odnosno za koje je obavljao stručne poslove, pri čemu kandidat za veštaka s naučnim zvanjima nije dužan da dostavlja navedene dokaze.

Na prvi pogled, lako se mogu zanemariti sistemski propusti u definisanju kriterijuma za izbor, kao i načina provere ispunjenosti zakonom predviđenog uslova. Naime, jedini kvantitativno odrediv i merljiv parametar je posedovanje stručnog znanja i praktičnog iskustva u oblasti veštačenja, dok u postupku izbora kandidata nema kvalitativnog načina provere ispunjenosti ovih uslova.

Pre svega, zakonom je data široka mogućnost da kandidat svoje stručno znanje dokaže objavljenim naučnim ili stručnim radovima, pri čemu nisu propisani uslovi najmanjeg broja radova ili, što je još važnije, kategorije časopisa u kojima bi ti radovi morali biti objavljeni. Tako bi se odgovarajućim tumačenjem citiranih odredaba od strane Ministarstva u Registar veštaka moglo upisati i lice s malim brojem radova (ili čak jednim naučnim radom), objavljenim u časopisima koji nisu kategorizovani ili čija kategorija ne ukazuje sama po sebi da kandidat poseduje stručno znanje. Samim tumačenjem, može se doći do toga da veliki krug lica formalno ispunjava uslove, a da priloženi dokazi sami po sebi ne dokazuju ispunjenost uslova stručnosti.

S tim u vezi, budući da su dokazi o ispunjenosti uslova propisani alternativno, umesto objavljenih radova, kandidatu je za imenovanje dovoljna i potvrda o učešću na savetovanjima u organizaciji stručnih udruženja (za koje takođe nema bližeg određenja koje uslove bi neko savetovanje moralo da ispuni da bi se samo njegovo pohađanje smatralo pouzdanim dokazom o nečijoj stručnosti) ili čak i preporuka takvog stručnog udruženja ili pravnog lica kod koga je prethodno radio kandidat.

Takođe, kandidati s naučnim zvanjima su oslobođeni dužnosti da prilažu i ovako široko naveden krug dokaza o ispunjenosti

uslova stručnosti, što je i razumljivo usled pretpostavke da prethodno stečeno naučno zvanje ukazuje na stručnost određenog kandidata. Međutim, imajući u vidu da se obavljanje veštačenja u sudskim i drugim postupcima značajno razlikuje od nastavnog i naučnog rada, ne bi trebalo zanemariti činjenicu da bi i za ovaj krug kandidata trebalo obezbediti neki oblik ispitivanja ispunjenosti uslova, jer se u ovom slučaju to može učiniti jedino u postupku razrešenja ukoliko je takav predlog podnet, jer veštak neuredno, nesavesno ili nestručno obavlja veštačenje.

Zakonom o veštacima nije predviđena obaveza stalnog stručnog usavršavanja veštaka, niti mehanizam naknadne provere stručnog znanja ili pravilnosti u radu veštaka, osim u postupku za razrešenje veštaka. Stoga, imajući u vidu da je imenovanje trajno (da traje do razrešenja, odnosno da nije vremenski ili na drugi način ograničeno), ukoliko kandidat u svojoj prijavi na javni poziv priloži potvrdu o učešću na savetovanjima, odnosno objavljeni stručni ili naučni rad, i bude imenovan za veštaka, ne postoji bilo kakva obaveza daljeg stručnog ili naučnog rada ili usavršavanja, te takav veštak u narednih dvadeset ili više godina ne bi morao da učini ništa od aktivnosti koje su inače uslov za imenovanje.

Sve navedene okolnosti mogu biti predmet ocene u postupku za razrešenje koji se pokreće obrazloženim predlogom, a koji mogu podneti sud ili drugi organ koji vodi postupak, ali i stranke i drugi učesnici u sudskom ili drugom postupku zbog nestručnog, neurednog ili nesavesnog veštačenja.

Prema odredbi člana 19 Zakona o sudskim veštacima, veštak će biti razrešen:

1) na sopstveni zahtev;
2) ako se utvrdi da nisu postojali, odnosno da su prestali uslovi na osnovu kojih je imenovan;
3) ako bude osuđen za krivično delo koje ga čini nedostojnim ili nepodobnim za vršenje poslova veštačenja;
4) ako mu bude izrečena zaštitna mera zabrane obavljanja delatnosti u oblasti u kojoj obavlja veštačenje;
5) ako mu na osnovu sudske odluke bude oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost;
6) ako se na način propisan zakonom utvrdi da je izgubio radnu sposobnost;

7) ako neuredno, nesavesno ili nestručno obavlja veštačenje.

Veštak neuredno i nesavesno obavlja veštačenje ako neopravdano odbija da veštači, ne odaziva se na pozive suda ili drugog organa koji vodi postupak, ne obavi veštačenje u roku koji je određen i u drugim slučajevima predviđenim Zakonom. Veštak nestručno obavlja veštačenje ako daje nepotpune, nejasne, protivrečne ili netačne nalaze.

Zakonom je određeno i da u postupku koji se vodi po predlogu za razrešenje veštaka ministar može formirati stručnu komisiju od tri člana iz reda vodećih stručnjaka u oblasti u kojoj veštak veštači radi ocene stručnosti rada veštaka i može omogućiti veštaku da se izjasni o činjenicama i okolnostima na kojima se zasniva predlog za razrešenje.

Analizom citiranih odredaba može se zaključiti da će najverovatnije sve primedbe stranaka na rad određenog veštaka u nekom postupku biti podvedene pod neuredno, nesavesno ili nestručno obavljanje veštačenja u smislu člana 19, stava 1, tačke 7 Zakona o sudskim veštacima, naročito imajući u vidu da se ostali razlozi tiču same ličnosti veštaka ili okolnosti koje strankama i nisu tako lako dostupne, dok se poslednji razlog tiče rada veštaka, to jest njegovog postupanja u konkretnim predmetima.

Uprkos očekivanjima, u posmatranom periodu, od 1. 1. 2021. do 31. 12. 2022. godine, nije bilo veštaka koji su razrešeni zbog neurednog, nesavesnog ili nestručnog obavljanja veštačenja, dok Ministarstvo pravde ne vodi evidenciju o broju podnetih predloga za razrešenje ili o podnosiocima takvih predloga, u skladu s napred navedenim.

Ovde treba istaći i nedostatke citirane odredbe člana 19 ovog zakona, kojom je propisano da ministar može, ali i ne mora, formirati stručnu komisiju od tri člana iz reda vodećih stručnjaka iz date oblasti radi ocene stručnosti rada. Naime, neuredno i nesavesno obavljanje veštačenja se prevashodno odnosi na poštovanje zakonom određenih dužnosti i poštovanja rokova, što se relativno lako može utvrditi, dok nestručno obavljanje veštačenja zahteva stručnu ocenu podnetih nalaza i mišljenja, za šta će uvek biti potrebna komisija stručnjaka iz date oblasti, jer ministar po pravilu nema odgovarajućih znanja i veština kako bi mogao da vrši ocenu ovog kriterijuma za sve različite oblasti veštačenja.

Treba istaći i to da celokupan postupak razrešenja, odnosno provere savesnog i stručnog obavljanja veštačenja, može imati dva suprotna ishoda: razrešenje i odbijanje predloga za razrešenje. Time se zanemaruju svi oni slučajevi u kojima nisu poštovani svi rokovi ili sve procedure propisane za određeni postupak, ali učinjene povrede nisu takve prirode da opravdavaju razrešenje veštaka. Tada će verovatno biti odbijen predlog za razrešenje veštaka, uz odsustvo bilo kakve druge mere prema veštaku u pogledu opomene ili određene blaže kazne.

S tim u vezi ističemo da je ovakav mehanizam disciplinske odgovornosti s različitim merama koje se mogu preduzimati poznat domaćem zakonodavstvu, te su na sličan način određeni postupci stručnog nadzora i ocene disciplinske odgovornosti drugih nosilaca javnih ovlašćenja, i to javnih izvršitelja, javnih beležnika, stečajnih upravnika i slično.

Primera radi, odredbama članova 526–528 Zakona o izvršenju i obezbeđenju (*Sl. glasnik RS*, br. 106/2015, 106/2016 – aut. tum., 113/2017 – aut. tum., 54/2019, 9/2020 – aut. tum. i 10/2023 – dr. zakon) propisane su lakše i teže disciplinske povrede, kao i različite disciplinske mere koje se mogu preduzeti u slučaju utvrđene disciplinske odgovornosti. Slično rešenje sadrže odredbe člana 150 Zakona o javnom beležništvu (*Sl. glasnik RS*, br. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014 – dr. zakon, 93/2014 – dr. zakon, 121/2014, 6/2015 i 106/2015), kojim su propisane disciplinske povrede javnih beležnika kao lakše povrede javnobeležničke dužnosti ili disciplinski prestupi. Konačno, i odredbom člana 26, stava 3 Zakona o stečaju (*Sl. glasnik RS*, br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/2012 – odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018) propisano je da, u slučaju utvrđenih nepravilnosti u radu stečajnog upravnika, ovlašćena organizacija, po sprovedenom disciplinskom postupku, stečajnom upravniku za utvrđene povrede dužnosti može izreći opomenu, javnu opomenu, novčanu kaznu i oduzimanje licence.

Iako se delatnost sudskih veštaka ne može u potpunosti upodobiti položaju navedenih imalaca javnih ovlašćenja, postupak ocene rada veštaka bi u svakom slučaju morao da sadrži i druge mere koje se prema veštaku mogu preduzeti u slučaju kada nedostaci ili nepravilnosti u njegovom radu nisu saglasni pravilima struke, a opet nisu takve prirode da opravdavaju razrešenje veštaka, kao

najozbiljniju meru koja se može preduzeti prema veštaku upisanom u Registar.

Smatramo celishodnijim prikazana rešenja izdavanja javne opomene ili izricanja novčane kazne veštaku pre razrešenja, s obzirom na to da bi se ovom vrstom sankcija u određenom broju slučajeva mogla postići svrha kažnjavanja i sankcionisanjem veštaka zbog učinjenih nepravilnosti, te preduprediti dalje nesavesno ili nestručno obavljanje poslova veštačenja. Ukoliko postupak po predlogu za razrešenje veštaka po sadašnjim zakonskim rešenjima ne bude okončan razrešenjem, veštak kod koga postoje razlozi koji dovode u sumnju pravilnost ili stručnost njegovog rada u takvom slučaju ne bi imao bilo kakav podstrek da ovakve razloge sâm otkloni, već bi se osnovano moglo očekivati da se takvo postupanje nastavi, budući da je Ministarstvo utvrdilo da sporno postupanje ne predstavlja razlog za razrešenje.

Izmene procesnih zakona, kojima bi se predvidela obaveza postupajućih sudija da o svakoj izrečenoj kazni obaveste Ministarstvo pravde, umnogome bi doprinele profesionalizaciji i disciplini veštaka. Neophodno je izmeniti Zakon o sudskim veštacima u pravcu propisivanja proaktivnije i preciznije uloge Ministarstva pravde, koje bi moralo imati ovlašćenja da po službenoj dužnosti sprovodi provere rada veštaka, inicira postupke za razrešenje i vodi disciplinske postupke.

Potrebno je predvideti i delotvorne procesne pravne lekove, kojima bi stranke mogle da se koriste u toku samog postupka ukoliko se ispostavi da veštaci ne poseduju adekvatna stručna znanja iz konkretne oblasti, što se može ustanoviti iz njihovog površnog ili paušalnog pristupa prilikom obrade tema veštačenja i kroz sadržaj nalaza i mišljenja, u slučaju da sadrži činjenice koje objektivno mogu biti procenjene kao netačne ili neistinite, ukoliko ne sadrži bilo kakvo ili manjkavo obrazloženje ili naučnu potporu koju inače ne poseduju sud i stranke, nedovoljna objašnjenja pojedinih bitnih pitanja, ili u slučaju izostanka postupanja po nalogu suda u pogledu razjašnjenja pojedinih pitanja.

Pored obaveze stalnog usavršavanja, potrebno je organizovati početne ili periodične obuke za veštake u cilju njihovog upoznavanja s relevantnim procesnim zakonima i njihovim dužnostima i pravima u ovim okvirima. Na taj način bi se kreirala pretpostavka da su veštaci upoznati sa svim relevantnim pitanjima o njihovom

procesnom položaju i ulozi, što, pre svega, podrazumeva upoznavanje sa sadržinom nalaza i mišljenja, njihovom obavezom da ne daju mišljenje o osnovanosti tužbenog zahteva, prigovora ili optužbe, već o prezentaciji činjenica, kao i o obavezi dosledne objektivnosti prilikom zauzimanja mišljenja, što u praksi često izostaje. Nalazima u praksi često nedostaje jednostavno i kratko, ali argumentovano objašnjenje o tome koji naučni ili praktični metodi su korišćeni kako bi se došlo do rezultata veštačenja. Nedostaje prikaz naučnih principa i koraka kojima se veštak poslužio kako bi došao do mišljenja o zadatku, kojim bi se učesnicima, koji po pravilu ne poseduju stručna znanja, približio tok procesa koji je doveo do krajnjeg rezultata.

Potrebno je unaprediti i Registar veštaka i evidenciju koju u vezi s tim vodi Ministarstvo pravde, jer je, pored ličnih podataka veštaka iz člana 16, stava 2 Zakona o sudskim veštacima, potrebno da Ministarstvo vodi evidenciju o broju podnetih predloga za razrešenje veštaka, kako u odnosu na sve veštake o kojima vodi Registar tako i pojedinačno gledano za veštake iz Registra, kao i da ovu okolnost naročito ceni u postupku utvrđivanja razloga za razrešenje veštaka, jer je postojanje repetitivnih pritužbi jedan od najlakših prvih koraka ka utvrđivanju nepravilnosti u radu, te kasnijem eventualnom utvrđivanju odgovornosti i sankcionisanju veštaka.

Pozitivan primer regulisanja stručne oblasti koja se umnogome podudara s oblašću veštačenja jeste oblast procena nepokretnosti. Ova oblast u Srbiji regulisana je Zakonom o proceniteljima vrednosti nepokretnosti (*Sl. glasnik RS*, br. 108/2016 i 113/2017 – dr. zakon), koji na podroban način uređuje položaj, prava i obaveze procenitelja. Za razliku od Zakona o sudskim veštacima, Zakonom o proceniteljima vrednosti nepokretnosti propisana je dužnost procenitelja da se u svom radu vode Nacionalnim standardima, kodeksom etike i pravilima profesionalnog ponašanja licenciranog procenitelja, čiji je cilj da obezbede smernice za postupanje licenciranog procenitelja s ciljem da izveštaji o proceni ispune najviše standarde profesionalizma, integriteta, jasnoće, pouzdanosti i nepristrasnosti, kao i da budu pripremljeni u skladu s međunarodno priznatim profesionalnim standardima (čl. 5). Propisana je dužnost procenitelja da kao poverljive čuva sve podatke, činjenice i okolnosti koje je saznao tokom vršenja procene, osim podataka koji su javno poznati (čl. 7). Kako bi dobio licencu, procenitelj mora proći stručnu obuku i završnu proveru znanja pred organizatorom

obuke (čl. 9). Licenca se izdaje na tri godine i obnavlja se na zahtev procenitelja, a uz zahtev za obnavljanje licence prilaže se dokaz da je procenitelj pohađao program kontinuiranog profesionalnog usavršavanja (čl. 11). Za razliku od veštaka, predviđena je obaveza osiguranja od profesionalne odgovornosti (čl. 12). Provera rada licenciranog procenitelja je redovna i obavezna (čl. 36). Disciplinski postupak i disciplinske mere uređene su Zakonom (čl. 8 i 39).

Sva navedena načela Zakona o proceniteljima vrednosti nepokretnosti mogu biti primenjena i na veštake. Uvođenjem nacionalnih standarda za postupanje veštaka i etičkog kodeksa doprinelo bi se daljem uređenju i institucionalizaciji profesije sudskih veštaka. Propisivanjem dužnosti prolaska kroz stručnu obuku i proveru znanja, kao i kroz kontinuirane obuke i usavršavanja, postigla bi se dodatna profesionalizacija. Kroz izričito i konkretno uređenje discipline učvrstila bi se odgovornost veštaka, čime bi se odvratili od nepoštovanja profesionalnih načela i izbegavanja zakonskih dužnosti. Krajnji rezultat doprineo bi efikasnosti sudskih postupaka i donošenju odluka zasnovanih na nalazu i mišljenju u čiju se tačnost stranke opravdano mogu pouzdati, zahvaljujući transparentnosti izrade, sadržaju koji on mora obuhvatiti i stručnosti veštaka koja je predmet redovne provere.

IX ZAKLJUČAK

Režim postupanja veštaka u parničnim postupcima detaljno je regulisan odredbama Zakona o parničnom postupku. Primetno je, međutim, da se pitanjima profesionalizma i odgovornosti veštaka koji se angažuju u postupcima ne daje odgovarajući značaj. Sudovi, po pravilu, nastoje da angažuju veštake s kojima su imali pozitivna iskustva u ranijem periodu. S druge strane, veštaci čije postupanje nije bilo profesionalno i odgovorno, po pravilu, ne trpe konkretne posledice. Sudovi retko kažnjavaju veštake, zbog čega je jedina posledica koju trpe neangažovanje u postupcima koje vode sudije koje su imale negativna iskustva s konkretnim veštakom. Uzrok ovakvog stanja stvari je, čini se, okolnost da sudije i sudovi nerado izriču kazne veštacima u slučajevima kada je to opravdano, da nerado javno skreću pažnju na neprofesionalno i neodgovorno delovanje veštaka i da ne podnose Ministarstvu pravde pritužbe na rad veštaka i inicijative za njihovo razrešenje. Stoga je poželjno usvojiti sudska strateška akta i eventualne zakonske izmene, kojima će se dodatno naglasiti uloga veštaka u postupku i obaveza njihovog profesionalnog i odgovornog postupanja, ali i potreba za njihovim sankcionisanjem u skladu sa zakonom u slučaju nestručnog rada.

Kad je reč o pitanjima statusa veštaka, primetno je da zakonska pravila odstupaju od savremenih načela profesionalizacije, odgovornosti i etičnosti na kojima počivaju propisi koji regulišu pojedine struke i profesije, naročito takozvane pravosudne struke, kao što su javni izvršitelji, advokati, stečajni upravnici, javni beležnici, ali i procenitelji nepokretnosti. U tom smislu, prevashodno je poželjno učvrstiti odgovornost i profesionalizam veštaka donošenjem i usvajanjem odgovarajućih izmena propisa, smernica i kodeksa za postupanje veštaka, kojima bi se podrobnije regulisala obaveza početne obuke veštaka, trajna edukacija i specijalizacija, provera stručnosti i osposobljenosti, kao i disciplinske i procesne odgovornosti veštaka, u kojim poljima u praksi ne postoji izraženo nastojanje, odnosno aktivna uloga suda i zainteresovanih strana. Potrebno je postupak imenovanja i razrešenja veštaka, ali i vođenja profesionalne evidencije, učiniti ažurnijim i transparentnijim, kako bi sva zainteresovana lica imala mogućnost upoznavanja sa svim relevantnim okolnostima u vezi s postupanjem pojedinačnih veštaka.

X PREPORUKE

Na osnovu dobijenih podataka, razmatranja i analize postupanja Ministarstva pravde i sudova, mogu se izneti preporuke za uređenje položaja i uloge veštaka.

1. Primećeno je da je Registar veštaka neažuran, budući da i dalje sadrži podatke o veštacima koji su prestali da obavljaju delatnost veštačenja ili su preminuli. Iz ovog razloga, predlaže se uspostavljanje obaveze Ministarstva pravde da po službenoj dužnosti proverava i ažurira podatke Registra o veštacima, kao i da, u slučaju da utvrdi da su ispunjeni uslovi za brisanje veštaka, po službenoj dužnosti pokreće i sprovodi postupke brisanja.

2. Registar veštaka je nepotpun, jer ne sadrži dovoljno detaljne podatke o statusu veštaka, kao što su, na primer, podneti zahtevi za razrešenje ili sankcionisanje. Potrebno je uspostaviti detaljan prikaz svih podataka relevantnih za profesionalni status veštaka.

3. Prilikom prikupljanja materijala od značaja za ovo istraživanje, autori su naišli na različite prepreke, koje su umanjile mogućnost dobijanja relevantnih podataka i informacija. Uočen je nedostatak otvorenih podataka i nedostatak interne evidencije statistike, analitike i unakrsnih referenci, koja bi Ministarstvu omogućila laku ekstrakciju pojedinačnih ili zbirnih podataka o veštacima. Zbog toga se daje preporuka da Ministarstvo uspostavi potrebne uslove za pristupanje službenim evidencijama i mogućnost interne ili eksterne pretrage Registra veštaka po različitim kriterijumima ili parametrima u vezi sa statusom veštaka, kao što su osnov razrešenja, podaci o izrečenim merama i pravnosnažnosti rešenja, odluke o poništaju rešenja o razrešenju i slično.

4. Uvidom u (malobrojne) dostupne odluke Ministarstva pravde koje su donete u predmetima statusa veštaka, uočeni su nedostaci njihovog obrazloženja, koji se, pre svega, ogledaju u nedostatku razloga i nepotpunom prikazu činjeničnog stanja. Rešenja se u Službenom glasniku ne objavljuju u integralnom obliku, već samo u delu izreke, dok obrazloženje izostaje. S obzirom na navedeno, potrebno je detaljnije izraditi obrazloženje rešenja, naročito onih koja nisu doneta na lični zahtev veštaka, kako bi javnost bila

upoznata s činjenicama i razlozima koji su doveli do konkretne odluke, naročito o razrešenju veštaka. Takođe, neophodno je da se ustanovi obaveza ili praksa objavljivanja rešenja u celosti.

5. Uvidom u Tok predmeta na Portalu sudova ustanovljeno je da sudovi ne evidentiraju podnete zahteve za izuzeće ili isključenje veštaka kao posebnu vrstu podneska, niti pak naročito evidentiraju odluke donete po ovakvim zahtevima – bilo da su one donete u formi posebnog rešenja, rešenja na zapisniku ili kao sastavni deo neke druge odluke. U cilju transparentnosti i utvrđivanja podataka koji se odnose na pitanja isključenja ili izuzeća veštaka u sudskim postupcima, potrebno je izmeniti softver sudova ili ustanoviti obavezujuće pravilo o potpunom i pravilnom evidentiranju zahteva učesnika u postupku i donetih odluka povodom zahteva za isključenje i izuzeće.

6. U različitim postupcima, a naročito u postupcima masovnih tužbi, uočena je velika repetitivnost prilikom postavljanja veštaka u predmetima. Iz ove okolnosti proističe da se sudovi, prilikom postavljenja veštaka, ne vode redosledom veštaka iz Registra, što dovodi do njihove nejednake zastupljenosti u postupanju. Potrebno je potencirati obavezu sudova da, prilikom određivanja veštačenja, vode računa o redosledu Registra.

7. Primećeno je da u pojedinim oblastima (ekonomsko-finansijska oblast, oblast poljoprivrede, geodezije, grafoskopije) nema dovoljno veštaka, pa su pojedini sudovi za svoje teritorije predlagali imenovanje novih veštaka. Ministarstvo pravde izuzetno retko raspisuje konkurse za imenovanje novih veštaka, zbog čega su inicijative sudova vrlo često bez odgovora. Potrebno je redovno sprovoditi konkurse i utvrđivati potrebu za imenovanjem veštaka u pojedinim oblastima.

8. Uvidom u tok različitih postupaka ustanovljeno je da veštaci u velikom broju slučajeva ne uvažavaju pravila procesne discipline, koja podrazumeva blagovremenu izradu nalaza i mišljenja, što uzrokuje odlaganje ročišta i odugovlačenje postupaka. Potrebno je da sudovi u rešenjima o veštačenju utvrđuju striktne rokove za izradu nalaza i mišljenja veštaka, da izriču kazne zbog neopravdanih prekoračenja rokova, odnosno kašenjenja u podnošenju nalaza i mišljenja i dopunskih nalaza i mišljenja, i da utvrđuju obavezu veštaka za nadoknadu troškova postupka.

9. Iz informacija i podataka dobijenih od Ministarstva pravde proističe da sudovi, po pravilu, ne izveštavaju Ministarstvo o izrečenim kaznama veštacima. Potrebno je naglasiti obavezu sudova da uredno izveštavaju Ministarstvo o izrečenim kaznama veštacima kako bi se omogućilo da ovaj organ po službenoj dužnosti sprovodi neophodne radnje u cilju utvrđivanja odgovornosti veštaka i sprovodi postupke za njihovo razrešenje u slučaju ponavljanja i kontinuiranog kršenja procesnih pravila i rokova.

10. Sudovi su po pravilu pomirljivi s neprofesionalnim postupanjem veštaka. Ne iniciraju postupke za njihovo razrešenje, već, u slučaju loših iskustava i uočenih povreda u postupanju ili izradi nepravilnih ili nepotpunih nalaza i mišljenja, samo izbegavaju da ih ubuduće angažuju. Potrebno je naglasiti dužnost sudova da Ministarstvu pravde podnose inicijative za razrešenje veštaka ili njihovo sankcionisanje u slučaju postojanja zakonskih razloga.

11. Uslovi za imenovanje veštaka relativno su blagi. Ne zahteva se nikakva suštinska provera njihovog znanja ili osposobljenosti za obavljanje ove dužnosti, niti se nameće obaveza završavanja obuka za sudske veštake, što nije karakteristično za uporedive profesije. Dovoljno je da veštak formalno ispuni potrebne uslove, koji se odnose na postojanje određenog iskustva u pojedinoj široj oblasti, pri čemu se ovakvo iskustvo suštinski ne preispituje. Potrebno je izmeniti Zakon o sudskim veštacima u cilju propisivanja obaveze ispitivanja stručnosti veštaka ukoliko ne poseduje naučno zvanje.

12. Veštaci se ne obučavaju za postupanje u sudskoj proceduri. Od njih se ne zahteva provera poznavanja pravila parnične ili krivične procedure u delu koji se odnosi na izvođenje dokaza veštačenjem, što vrlo često dovodi do nedostataka nalaza i mišljenja veštaka. Potrebno je ustanoviti početnu obuku veštaka za postupanje u sudskim postupcima i za izradu nalaza i mišljenja u različitim vrstama postupaka i u različitim materijama. Potrebno je i ustanoviti nacionalne standarde za izradu nalaza i mišljenja kako bi se postupanje veštaka harmonizovalo i dodatno profesionalizovalo.

13. Nije propisana obaveza veštaka da se stalno stručno usavršavaju, zbog čega je poželjno izmeniti propise u cilju ustanovljavanja obaveze kontinuiranog usavršavanja veštaka i povremene evaluacije stečenih znanja.

14. Veštaci se imenuju trajno, bez ustanovljene obaveze preispitivanja njihovog upisa u Registar, odnosno bez obaveze obnove licence – upisa. Potrebno je ustanoviti procedure obnove upisa nakon povremenog sprovođenja provere ispunjenosti uslova za upis ili nastavak upisa, koje je potrebno zasnovati na oceni usavršavanja veštaka.

15. Po pravilu, veštaci se razrešavaju na sopstveni zahtev. Izuzetno mali broj slučajeva razrešenja veštaka počiva na utvrđenoj odgovornosti veštaka. Slučajevi kršenja discipline od strane veštaka ostaju nesankcionisani, prvenstveno zbog toga što sudovi ne izveštavaju o njima. Iz tog razloga, neophodno je da sudovi izveštavaju o radu svih angažovanih veštaka, naročito u slučaju kršenja pravila profesije i sudskog postupka, uz naglašeno preispitivanje blagovremenog postupanja i stručnosti izrade nalaza i mišljenja.

16. Veštaci, načelno i suštinski, ne podležu odgovornosti, osim u retkim slučajevima razrešenja. Iz ovih razloga, potrebno je uvesti pravila o disciplinskoj odgovornosti veštaka i o disciplinskim merama i sankcijama, koje bi se sastojale u javnoj opomeni, novčanim kaznama i razrešenju kao najtežoj meri. Nužno je uspostaviti etički kodeks veštaka na nivou države i uvesti disciplinsku odgovornost zbog nepoštovanja etičkog kodeksa. Potrebno je uvesti i obavezu profesionalnog osiguranja veštaka od profesionalne odgovornosti.

XI PREPORUKE – TABELARNO

Na osnovu dobijenih podataka, razmatranja i analize postupanja Ministarstva pravde i sudova, mogu se izneti preporuke za uređenje položaja i uloge veštaka.

Problem	Preporuka
Neažurnost Registra veštaka	Uspostavljanje obaveze Ministarstva pravde da po službenoj dužnosti proverava i ažurira podatke o veštacima, a u slučaju postojanja zakonskih razloga, po službenoj dužnosti pokreće postupke za brisanje veštaka iz Registra.
Nepotpunost Registra veštaka	Uspostavljanje detaljnog prikaza svih relevantnih činjenica u vezi s profesionalnim statusom veštaka.
Nedostatak otvorenih podataka, interne evidencije, statistike, analitike i unakrsnih referenci	Uspostavljanje (interne i eksterne) mogućnosti pretrage Registra po različitim kriterijumima i parametrima u vezi sa statusom veštaka (npr. osnov razrešenja, izrečene mere, pravnosnažnost rešenja, poništaj rešenja o razrešenju).
Obrazloženje rešenja o razrešenju veštaka koje nije doneto na lični zahtev	Objava rešenja o razrešenju u integralnom obliku u *Službenom glasniku Republike Srbije*; detaljnija izrada obrazloženja rešenja uz detaljno obrazloženje razloga razrešenja i sprovedenog postupka.
Evidentiranje zahteva za izuzeće i isključenje veštaka na toku predmeta	Obaveza evidentiranja zahteva za izuzeće i isključenje veštaka, kao i odluka (donetih kroz posebno rešenje ili na zapisniku).
Repetitivnost veštaka	Poštovanje redosleda veštaka u Registru, angažovanje različitih veštaka.
Nedovoljan broj veštaka	Imenovanje novih veštaka u oblastima u kojima sudovi po javnom pozivu iskažu potrebu za većim brojem veštaka.
Nedisciplina veštaka	Određivanje striktnih rokova za izradu nalaza i mišljenja; kažnjavanje veštaka zbog neblagovremene dostave osnovnog i dopunskog nalaza i mišljenja; obaveštavanje veštaka o nadoknadi troškova koje su prouzrokovali.
Neizveštavanje Ministarstva pravde	Striktna i naglašena obaveza sudova da Ministarstvu pravde dostavljaju izveštaje o izrečenim kaznama veštacima.

Neiniciranje postupaka za razrešenje od strane sudova – pomirljivost sudova s neprofesionalnim veštacima i izbegavanje njihovog daljeg angažovanja	Striktna i naglašena obaveza sudova da Ministarstvu pravde podnose inicijative za razrešenje veštaka u slučaju postojanja zakonskih razloga.
Blagi uslovi za imenovanje veštaka, koji se svode na ispunjenje formalnih uslova	Izmena Zakona o sudskim veštacima u cilju propisivanja obaveze ispitivanja stručnosti veštaka koji nema naučno zvanje, odnosno suštinskog ispitivanja stručnog znanja kandidata.
Neobučenost veštaka za postupanje i formalni nedostaci u nalazu i mišljenju	Početna obuka veštaka za postupanje i izradu nalaza i mišljenja u različitim vrstama postupaka. Uspostavljanje nacionalnih standarda za izradu nalaza i mišljenja u cilju profesionalizacije postupanja veštaka.
Nepostojanje obaveze stalnog stručnog usavršavanja	Izmena Zakona o sudskim veštacima u cilju propisivanja obaveze kontinuiranog usavršavanja veštaka i reevaluacije.
Trajno imenovanje	Izmene Zakona o sudskim veštacima uz obavezu obnavljanja upisa (licence) nakon ponovne provere ispunjenosti uslova, čiji fokus mora biti na trajnom usavršavanju.
Izostanak razrešenja veštaka zbog razloga koji nisu zasnovani na ličnom zahtevu veštaka	Objektivno izveštavanje sudova o radu svih veštaka koji su bili angažovani u predmetima, uz naglasak na preispitivanju blagovremenosti postupanja, stručnosti i kvaliteta nalaza i mišljenja.
Neodgovornost veštaka	Uvođenje disciplinske odgovornosti veštaka i disciplinskih mera i sankcija – javne opomene, novčane kazne i razrešenja kao najteže mere. Uspostavljanje etičkog kodeksa veštaka na nacionalnom nivou. Uvođenje disciplinske odgovornosti zbog nepoštovanja etičkog kodeksa. Uspostavljanje obaveznog osiguranja od profesionalne odgovornosti veštaka.

XII PRAVNI IZVORI

1) Zakon o parničnom postupku (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020)
2) Zakon o sudskim veštacima (*Sl. glasnik RS*, br. 44/2010)
3) Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (*Sl. glasnik RS*, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021)
4) Zakon o državnim službenicima (*Sl. glasnik RS*, br. 79/2005, 81/2005 – ispr., 83/2005 – ispr., 64/2007, 67/2007 – ispr., 116/2008, 104/2009, 99/2014, 94/2017, 95/2018, 157/2020 i 142/2022)
5) Zakon o izvršenju i obezbeđenju (*Sl. glasnik RS*, br. 106/2015, 106/2016 – aut. tum., 113/2017 – aut. tum., 54/2019, 9/2020 – aut. tum. i 10/2023 – dr. zakon),
6) Zakon o javnom beležništvu (*Sl. glasnik RS*, br. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014 – dr. zakon, 93/2014 – dr. zakon, 121/2014, 6/2015 i 106/2015)
7) Zakon o stečaju (*Sl. glasnik RS*, br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/2012 – odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)
8) Zakon o proceniteljima vrednosti nepokretnosti (*Sl. glasnik RS*, br. 108/2016 i 113/2017 – dr. zakon)

XIII INSTRUMENTI ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA

U cilju prikupljanja podataka biće korišćeni: upitnik za prikupljanje podataka iz spisa predmeta, zahtevi za pristup informacijama od javnog značaja i upitnik za intervju.

ISTRAŽIVANJE
„Isključenje i izuzeće veštaka u parničnom postupku i razrešenje veštaka“

UPITNIK ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA OD SUDIJA

DATUM PRIKUPLJANJA PODATAKA: _____

SUD: _____

1. Kolika je, po slobodnoj proceni, učestalost podnošenja zahteva za izuzeće ili isključenje veštaka (u odnosu na broj predmeta u kojima je određeno veštačenje)?
   a) Preko 60%
   b) Oko 50%
   c) Oko 30%
   d) Oko 10%
   e) Ispod 5%
2. Šta stranke najčešće ističu kao neposredan razlog za isključenje veštaka?
   a) Srodstvo sa strankom
   b) Srodstvo s punomoćnikom/zastupnikom stranke
   c) Veštak je stranka u postupku
   d) Veštak je poverilac ili dužnik stranke
   e) Ništa od navedenog
   f) Drugo _____
3. Šta stranke najčešće ističu kao neposredan razlog za izuzeće veštaka – u čemu se najčešće ogleda njihova sumnja u nepristrasnost veštaka?

   _____

4. Kakve su, po pravilu, odluke suda po zahtevu za izuzeće i isključenje?
    a) Uglavnom usvajajuće
    b) Podjednako
    c) Uglavnom odbijajuće
5. Šta sud najčešće prihvata kao opravdan razlog za izuzeće?

    _____
6. Šta stranke najčešće ističu kao razlog protivljenja predloženoj ličnosti (*moguće je izabrati više ponuđenih odgovora)*?
    a) Nedostatak stručnosti
    b) Loše iskustvo iz ranijih postupaka
    c) Poreklo/geografska udaljenost
    d) Sumnja na korupciju
    e) Političko delovanje
    f) Drugo _____
7. Da li je uočljiva repetitivnost kod predlaganja ličnosti veštaka od strane učesnika u postupku i kakva (npr. različiti učesnici često predlažu istog veštaka ili isti punomoćnici predlažu istog veštaka)?
    a) Da b) Ne
8. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje pozitivan, šta sud smatra da je najčešći razlog za ovakvo postupanje (*moguće je izabrati više ponuđenih odgovora*)?
    a) Ekonomičnost
    b) Srodstvo s punomoćnikom/zastupnikom stranke
    c) Veštak je stranka u postupku
    d) Veštak je poverilac ili dužnik stranke
    e) Ništa od navedenog
    f) Drugo _____
9. Da li u praksi sud učestalo veštačenje poverava drugom veštaku u slučaju da ranije imenovani veštak nije uopšte ili u celosti odgovorio postavljenom zadatku?
    a) Da, u više od 2/3 predmeta
    b) Da, u polovini predmeta
    c) Da, u svakom trećem predmetu

d) Da, u 10% predmeta
e) Da, ali u manjem broju predmeta
f) Ne ili je taj broj zanemarljivo mali

10. Da li u praksi sud učestalo određuje superveštačenje (treće veštačenje) u slučaju da na osnovu ranije izvedena dva nalaza i mišljenja veštaka nije uspeo da utvrdi činjenično stanje?
    a) Da, u više od 2/3 predmeta
    b) Da, u polovini predmeta
    c) Da, u svakom trećem predmetu
    d) Da, u 10% predmeta
    e) Da, ali u manjem broju predmeta
    f) Ne ili je taj broj zanemarljivo mali

11. Da li sud u praksi učestalo kažnjava veštake ili ih obavezuje na naknadu troškova postupka strankama?
    a) Da, u više od 2/3 predmeta
    b) Da, u polovini predmeta
    c) Da, u svakom trećem predmetu
    d) Da, u 10% predmeta
    e) Da, ali u manjem broju predmeta
    f) Ne ili je taj broj zanemarljivo mali

12. Koji su najčešći razlozi za kažnjavanja veštaka?
    a) Nedostavljanje nalaza
    b) Kašnjenje prilikom izrade ili dostave nalaza
    c) Neodazivanje na poziv suda
    c) Vređanje stranaka, suda ili učesnika u postupku
    e) Nedavanje nalaza i mišljenja
    f) Drugo _____

13. Da li sud vodi računa o spisku veštaka u okviru Registra veštaka kada donosi odluku o ličnosti veštaka?
    a) Da b) Ne

14. Da li se sud kod donošenja odluke o ličnosti vodi ranijim negativnim ili pozitivnim iskustvom s pojedinim veštakom i, ako da, koja su najčešće iskustva?

_____

15. Da li sud o izrečenim kaznama veštacima ili o njihovom neažurnom i nestručnom postupanju dostavlja obaveštenja Ministarstvu pravde?

_____

16. Da li je sud u praksi inicirao postupke za razrešenje veštaka i, ako jeste, kakav je bio ishod predloga?
    a) Da i poznati su mu primeri razrešenja ili drugog sankcionisanja veštaka
    b) Da, ali postupci nisu završeni razrešenjem ili kažnjavanjem veštaka
    c) Da, ali nisu poznati ishodi postupaka
    d) Ne
    e) Drugo _____

17. Da li sud svake godine na sednici sudija razmatra potrebu za imenovanjem novih veštaka na teritoriji tog suda?

_____

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

347.948(497.11)
340.69(497.11)

SUDSKI veštaci : istraživanje : isključenje i izuzeće veštaka u parničnom postupku i razrešenje veštaka / Nebojša Stanković ... [et al.]. – Niš : Odbor za ljudska prava Niš (CHRIN), 2026 (Beograd : Dosije studio). – 54, 52 str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Tekst štampan u međusobno obrnutim smerovima. – Nasl. str. prištampanog engl. prevoda: Court experts. – Str. 4: Predgovor / Mihajlo Čolak.

ISBN 978-86-906746-1-9

1. Станковић, Небојша, 1967– [аутор]

а) Судски вештаци -- Парнични поступак -- Србија

б) Судски вештаци -- Правни положај -- Србија

COBISS.SR-ID 202213129